

66.

A BUDAPESTI FERENC JÓZSEF
ORSZÁGOS RABBIKÉPZŐ INTÉZET

ÉVKÖNYVE

AZ 1942/43. TANÉVRŐL.

SZERKESZTETTE :

Dr. LÖWINGER SÁMUEL

az Intézet mb. igazgatója

BUDAPEST, 1943.

KIADJA AZ INTÉZET IGAZGATÓSÁGA
VIII., Rökk Szilárd-utca 26 • Telefon: 145-347

66.

A BUDAPESTI FERENC JÓZSEF
ORSZÁGOS RABBIKÉPZŐ INTÉZET

ÉVKÖNYVE

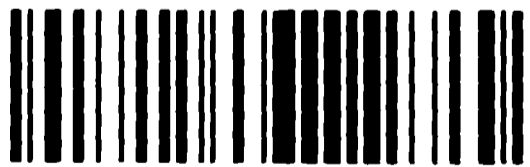
AZ 1942/43. TANÉVRŐL.

SZERKESZTETTE :

Dr. LÖWINGER SÁMUEL

az Intézet mb. igazgatója

OR-ZSE Könyvtár

1001337

BUDAPEST, 1943.

KIADJA AZ INTÉZET IGAZGATÓSÁGA
VIII., Rökk Szilárd-utca 26 • Telefon: 145-347

VITÉZ NAGYBÁNYAI
HORTHY ISTVÁN
kormányzóhelyettes

1904—1942.

Szent István, első apostoli királyunk ünnepén érkezett a gyászos hír: vitéz Horthy István repülőfőhadnagy, Magyarország kormányzóhelyettese hősi halált halt.

A délceg repülőtest halála jelkép is volt. Nincsen magyar ház, ahol ne hoztak volna áldozatot a magyar hazáért, és e magyar házak között első helyen áll a legelső magyar ember, vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó urunk háza.

Az ifjú kormányzóhelyettes nem teljesíthette be a nemzet bizalmát. De mégsem csalódott benne a magyar nemzet. Úgy tett, ahogy a magyar ifjúnak cselekednie kellett: mindent feláldozott a hazáért!

Hősi önfeláldozása ragyogó mintakép lesz minden idők magyar ifjúsága számára.

Intézetünk tanári kara és tanuló ifjúsága imádságos lélekkel és könnyes áhitattal zárja szívébe emlékezetét.

Halottaink.

Dr. Guttman Mihály

igazgató
1872—1942.

נפלה עטרת ראשנו Guttman Mihály halála nemcsak családját, Intézetünk tanárait, növendékeit, a magyar zsidóság egyetemességét borította gyászba: fájdalmunkban osztozik a világ egész zsidósága, mert az Ő tudományos és pedagógiai munkásságának áldásthozó eredményeit mindenütt értékelték, ahol a zsidó kultúra megbecsülése él a szívekben.

Százakra rúg cikkeinek és tanulmányainak száma, amelyek magyar, héber, német, angol és francia nyelven láttak napvilágot különböző folyóiratokban és gyűjtőmunkákban. A hittudományi irodalomban neve a legelső között szerepel. Különösen két műve vívott ki számára rendkívül magas rangot a zsidó tudományok művelői között: talmudi enciklopédiája, *Maftéach Hatalmud (Clavis Talmudis)*, amelyből négy hatalmas kötet jelent meg nyomtatásban. Ez egy alfabetikus gyűjtőmunka, amely a talmudi irodalom egész anyagát rendszerbe foglalja. A kezdő kötetekben az első betű anyagát adta közre. Ha az egész mű elkészült volna, 25-30 kötetet ölelt volna fel. Korszakalkotó kísérlet ez; a zsidó szellem egy évezredes irodalmi termésének **s z i s t e m a t i k u s** feldolgozásáról van itt szó. Olyan feladat, amely egész akadémia számára is méltó célkitűzés lett volna; Ő maga vállalkozott erre a szinte emberfeletti erőfeszítést megkövetelő munkára. Mint kísérletet Majmuni Mózes Misné Tórája mellé fogja a zsidó irodalomtörténet Guttman Mihály alkotását helyezni. Másik főműve: *Das Judentum una seine Umwelt*, amely — sajnos — szintén befejezetlen maradt, hasonló jelentőséggel bír. Míg az előbb említett enciklopédikus művével az európai kultúra módszerének alkalmazásával a Biblia mellett a legeredetibb zsidó szellemi alkotásnak, a talmudi irodalomnak anyagát akarta héber nyelven hozzáférhetőbbé tenni, addig az utóbbi azt a célt szolgálta, hogy az egyetemes zsidó kultúra értékelését — és egyben apológiáját is — nyujtsa a zsidóságon kívülálló kulturákkal és vallásokkal való összevetés alapján. Mint jelenség ez leginkább Majmuni filozófiai alkotásával, a *Tévelygők Utmutatójával* állítható párhuzamba.

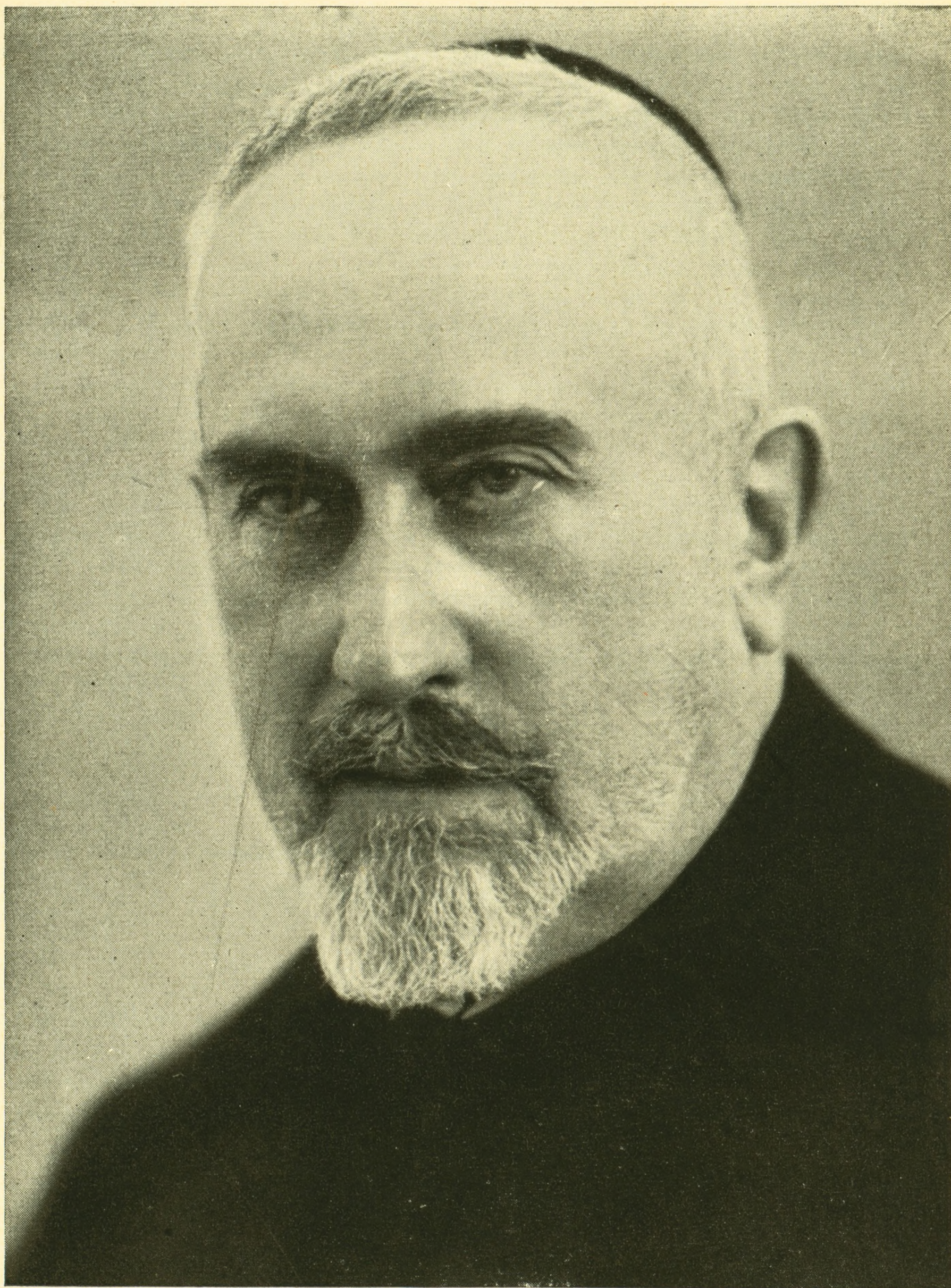
Talán, ha nem ilyen világtörténeti jelentőségű és mozgalmas évtizedekkel esett volna egybe Guttman Mihály munkásságának főperiódusa és a zsidóságnak nem lett volna ilyen nehéz helyzete ebben a válságokkal teli korszakban, megadatott volna neki a lehetőség, hogy nagyhorderejű műveit be is fejezze. Meg vagyunk róla győződve, hogy azok a nagy feladatok, amelyeket Ő életcélul tűzött ki, nem fognak megoldatlanok maradni. Akár az Ő munkáját — az általa gyűjtött anyag felhasználásával — fogják befejezni és közreadni, akár valamely más módon fogják az anyaggyűjtést és rendezést elvégezni, mindenképen az Ő alkotószelleme inspirációjának lesz az eredménye.

Tudományos jelentőségének megfelelő volt pedagógiai pályájának emelkedése is. Miután rabbiképzőnkön tanulmányait bevégezte, a csongrádi

Dr. GUTTMANN MIHÁLY

igazgató

Dr. HEVESI SIMON

hitközség főrabbiává választották meg, itt jelentette meg a *Maftéach Hatalmud* első füzetét. Bloch Mózesnek, Intézetünk világhírű talmudprofesszorának nyugalombavonulása után kerül annak örökébe. A világháború után a nagymultú boroszlói rabbiképző Seminarrabbiner-e és tanára lesz. Innen hívják meg 1925-ben az újonnan alapított jeruzsálemi héber egyetem judaisztikai fakultásának nyilvános rendes tanárává. Ez a legmagasabb kitüntetés, amely zsidó tudóst érhet. Ezzel az egész világ zsidósága legelső szaktekintélyének ismeri el a tudományos talmudkutatás terén. Majd ismét boroszlói tanszékét foglalja el. 1933-ban hívták meg Főiskolánk élére. Itt a nagy elődök szellemében folytatja működését. Azoknak a hagyományoknak buzgó őrzője és továbbadója, amelyeket az alapító-professzorok fektettek le. Tanárok és tanítványok egyaránt szeretettel ragaszkodnak hozzá és büszke önérettel tekintenek fel rá.

Az a nemzetközi tekintély, amelyet Guttman Mihály tudományos és tanítói működésével világszerte megszerzett, fényt sugároz az egész magyar zsidóságra. Szelleme élni fog műveiben és a tanítványok ezreinek szívében. Emléke buzdítólag fog hatni követőire. Életének példaadása kitörölhetetlen emlékként vésődött mindazok lelkébe, akik vele érintkezettek és csodálhatták fenhéjazástól mentes egyéniségét, őszinte szerénységét, mélységes optimista világszemléletét és szeretetteljes türelmességét. Paptudós volt a szónak legmélyebb értelmében. A régi nagy zsidó mesterek méltó örököse: ragyogó láncszem a dicső nagyságok sorában.

Pihenést nem ismerő, alkotásokban gazdag életút után találjon megérdemelt nyugalommal az Örök Élet honában.

Emlékét kegyelettel és szeretettel fogjuk őrizni.

ת נ צ ב ה

Dr. Löwinger Sámuel.

Dr. Hevesi Simon

1868—1943.

A halál dús aratásának esztendejében, mikor Intézetünk értesítőjében három nagy nekrológus jelenik meg, fájdalommal siratjuk Intézetünk diszét, kiválóját, Dr. Hevesi Simont. Eszmény volt, kit élő valóságban mutattunk be tanítói pályánkon a reánk bizott növendékseregnek, mert életéből az isteni hivatás minden szépséges megnyilatkozása beszédesen szólt. Intézetünknek volt növendéke, kerek egy évtizeden keresztül ama régi boldog időkben, mikor az intézetalapító első nagy triász tagjai: Bloch Mózes, Bacher Vilmos, Kaufmann Dávid hirdették az ígét a katedráról a papnövendékek számára. Valamennyi mesteréről élete minden órájában, mikor róluk emlékezett, az alázatos kegyelet hangján szólott s mikor mindig felfelé ívelő pályája a legmagasabbra hágott, mikor maga is öreg emberré lett, vissza-visszasugározta önszerzette dicsőségét nevelőire, mestereire. Így vált a nagy pap növendéki eszményé is.

De ideál a gyakorló pap fogalma szerint is. Azzá teszi szinte megközelíthetetlen hitszónoki kiválósága, nagy eredményeket felmutató, tudós társadalmi szervezőképessége és felekezetünk reprezentációjában megnyilat-

kozó utólérhetetlen méltósága. Hítségoklatait egyazon erővel jellemzi tárgyi tudása és belső lelkiereje, melyekkel csak úgy hat a széles néprétegre, mint a jóval vékonyabb intellektualitásra. A kinyilatkoztatott szó bibliás teljessége, felszívódva benne a midrás rengetegjében való biztos jártasság, olvasmányainak rétorocentrikus feldolgozása alkotják a szellemi háttérrel és forrással, melyből a nagy orátor egyfelől táplálkozott. Másrészt az az etikai pathosz, melyet önmagából termelt az ihlet erejével, a kiejtett édes magyar szó zengzetes szépségével és annak az ősi retorikai szabálynak mindig szem előtt tartásával, hogy meggyőződéssel hitte, amit hirdetett. Maga is cselekedett, mikor másokat cselekvésre akart bírni, maga is megkönnyezte, ha vágyta az emberi könnyek látását örömben és bánatban egyaránt. Kimerítő életrajz regisztrálhatja csupán társadalmi szervezőképességének nagy és jelentős eredményeit. Itt, hol az eszmény felvázolása a gondolati cél, meg kell elégednünk annyival: mindig tudta, mit követel az idő, azt megvalósította, fejlődésének útjára elindította, a vezetőket helyesen kiválasztotta és ezáltal az eredményes munkát biztosította. Társadalmi munkájában foglalkoztatta őt a nincstelenség problémája csak úgy, mint a vagyonosoké, a tanulatlanoké csak úgy, mint a magas műveltségűeké, a gyermekeké csak úgy, mint a felnőtteké, az aszszonyoké csak úgy, mint a férfiaké. Felekezését minden időben és helyen tökéletes dignitással reprezentálta. Aki rajta keresztül ítélte meg Izráelt, az szép és eszményi közösségnek, etikai gondolatokkal, meggyőződéssel eréllyel felruházott társadalomnak kellett, hogy tekintse.

Amilyen cizellált minden szava, mint szónoké, olyan megfontoltak sorai, melyeket az örökkévalóság számára rögzít meg asztalán. Valahány cikk, mely tőle származik — s ezeknek száma jó néhány százra rúg, — valahány könyv őt szerzőjéül mondhatja, mind arról tanuskodik, hogy minden írását külső és belső összhangzatos szépség jellemezte. Etikai jóság és esztétikai szépség ölelkeznek írásaiban.

Intézetünk egykori növendéke az intézet majdani tanára lett. Pályáját Kassán kezdte, Lugoson folytatta, majd 1905-ben Pestre került. Ugyan ekkor lett teológiánkon az ékesszólástan tanára. Tőle tanulják hosszú évtizedeken keresztül növendékeink az élő szó művészetének isteni tudományát. Majd mikor elárul a vallásbölcsezet katedrája, ezt is ő tanítja. Így mutat vissza kettősségében szinte az egész magyar zsidó papi család homiletikai és vallásfilozófiai műveltsége Hevesi Simonra, mint ihlető tanárra. Ugyanily jelentős része van a belső szervezet ügyeinek vitelében. Tagja a vezérlőbizottságnak, elnöke az oktatásügyi szakbizottságnak, válságos időkben ellátja a vezérlőbizottság elnöki teendőit, a rektori hivatalt és végezte a rabbiavatás szent szertartását. Az utolsó kép, mely róla készült, áldó kezének széttárását örökíti meg idei rabbiavatásunk ünnepi órájában. Így merevedik belé az idők végtelenségébe áldó kezén túl szíve imádsága intézetünkért, melynek mindig büszkesége volt. Büszkesége mint növendék, mint rabbi, mint tanár! Legyen az igaznak emlékezete áldássá.

Dr. Friedman Dénes.

Dr. HELLER BERNÁT

Dr. Heller Bernát

1871—1943.

A nagy halottak közül, akiket az iskolaév alkonyán a magyar zsidóság egyetemével együtt a Rabbiképző Intézet is megsirat — egyike a legnagyobbaknak dr. Heller Bernát, a „nagy triásznak“ nagy tanítványa, a fiatal rabbinemzedék egyik legnagyobb hatású nevelője, mestere.

Heller professzor élete végéig „tanítványnak“ vallotta magát, de halálán túl is „mester“ maradt — annak vallják tanítványai életük fogytáig. Egyéniségére döntő hatással az a tudósi, tanári és mindenekfelett emberi magatartás volt, melyet fiatal korában Bacher Vilmos, Goldziher Ignác és Kármán Mór reprezentált számára. Életének e három vezércsillaga által kijelölt úton haladt kutatómunkájában csakúgy, mint pedagógiai módszerében, tudományos érdeklődési körében nemkevésbé, mint emberekről és eszmékről, múltó viszonyokról és örök értékekről alkotott ítéletében.

Tudományos munkássága a szentirástudományon és aggádán túl kiterjedt az összehasonlító irodalomtörténet majd minden ágára. Hihetetlenül széleskörű irodalmi tájékozottsága, szinte páratlan memóriája egyenesen predesztináltak arra, hogy az összehasonlító irodalomtörténet egyik, világviszonylatban is legnagyobb művelőjévé válják. Tudós nagyságát ott csodáljuk leginkább, ahol módjában van egy-egy vallásos gondolatnak vagy irodalmi motivumnak útját végigkísérni népeken, korokon és kulturákon által, mindenütt megtalálva a sajátlagosban is a közös emberi vonásokat, de nem egyszer felfedezve az egyetemes motivumokban is a sajátosan zsidó mozzanatok. Tudós műveiben a pozitívizmus eszmevilága szólal meg: minden alkotását kitünteti az alapos adatgyűjtés, a minden részletre kiterjedő dokumentáció. E jellemvonások következtében válnak mind önálló művei, mind pedig nagyszámú értekezései a tudománynak elmulthatatlan értékeivé.

A Rabbiképző a tudóson túl elsősorban egy évtizeden át volt rendes, nyugalombavonulása után pedig még két éven át óraadó tanárát gyászolja benne. Tanítását szinte páratlanul nagyhatásúvá nem valamilyen sajátos pedagógiai módszer tette, hanem az a csodálatos lelkeség és kötelességteljesítés, mellyel szinte feloldódott a tanított anyagban. A tanárnak puszta emberi magatartása volt az a pedagógiai érték, amely a legalsó és legfelső fokon egyaránt megfeszített, lankadást nem tűrő munkára sarkalta még a gyöngébb tanulót is. De a tanítás szeretete és tárgyának mélységes tisztelete egyesült a tanítványai iránt érzett szeretettel: Heller professzor volt tanítványainak évek múltán is legjobb tanácsadója, tudományos törekvéseiknek melegszívű, megértő segítőtársa maradt; nem egy komoly tudós alkotás, melyet Heller Bernát valamelyik volt tanítványa írt, láthatatlanul is a nagy Mester szellemi hatását viseli magán.

A tudósnak és tanárnak hódolva, hódolunk az emberi nagyság előtt is: mert csak nagy ember lehet igazán jó tanár és igazán nagy tudós. A próféták eszméinek hirdetője a saját életében is megvalósítani igyekezett a próféták eszméit: a következetességnek, az igazságosságának, az önmagunkhoz és elveinkhez való hűségnek, a gondolataink tette-váltásának nagy ideáljait.

Rabbiképzőnk pedig, amely egyik legnagyobb neveltjét és egyik legkiválóbb nevelőjét veszítette benne, kegyelettel, hálával és szeretettel tekint immár minden földitől megtisztult szellem-alakja felé.

Dr. Hahn István.

Szántó Jenő

1884—1943.

Főiskolánk őszintén megértő barátot veszített el korai halálával. Fáradhatatlan munkabírása, európai műveltsége, ékes szava és éles judiciuma előkelő pozíciót biztosított számára a gazdasági életben, de mint egy nagy pénzügyi vezető egyénisége is bő időt szentelt a felekezeti igazgatás sokszor bonyolult munkájának. Éveken át alelnöke a Budai Izraelita Hitközségnek, majd az Orsz. Izr. Irodának, amely tisztségében különösen sokat buzgólkodott felekezeti intézményeink érdekében. Minden zsidó ügy szívéhez nőtt, minden hozzáforduló hittestvér szeretetteljes pártfogóra talált benne, ki szívesen használta fel érdekükben értékes társadalmi kapcsolatait. Mint főiskolánk vezérőbizottságának tagjában, kibontakozott benne a szülői otthon szelleme, megmutatkozott benne a művelt zsidó pedagógusnak gyermeke. A vezérőbizottság régi klasszikusainak és újabb rajongóinak útján járt. Fokozódó érdeklődéssel kísérte iskolánk tanmenetét, a zsidóságot fenntartó konzervatív vallási eszméknek korszerű módszeres művelését, nemkülönben a szegény sorból kikerülő növendékeink anyagi küzdelmeinek és gondjainak enyhítését.

Intézetünk tantestülete és növendékei kegyelettel és hálával fogják megőrizni a nemes férfiú áldott emlékét.

Dr. G. Zs.

II.

Iskolánk multja.

A magyar országgyűlés alsó táblája már 1844. szeptember 27-én elhatározta egy központi rabbiképző intézet felállítását. E határozathoz a főrendek is hozzájárultak. A szabadságharc leverése után Haynau a magyar zsidókra a szabadságharcban való részvételükért 2.300,000 forintnyi hadisarcot vetett ki. E hadisarcot 1850-ben I. Ferenc József elengedte ugyan, de kötelezte a magyar zsidókat, hogy 1.000,000 forintot fizessenek egy alapra. Ennek az alapnak az volt a rendeltetése, hogy belőle a magyarországi zsidó iskolaügyet rendezzék. A király őfelsége 1873-ban elrendelte, hogy az alapból országos rabbiképző intézetet állítsanak fel. Az épület Kolbenheyer építész tervei szerint a Rökk Szilárd-utca és Bérkocsis-utca sarkán lévő telken 1877-ben elkészült. Az ünnepélyes megnyitás október hó 4-én Tisza Kálmán miniszterelnöknek, Trefort Ágoston miniszternek, a főrendiház és a képviselőház elnökének, a hazai és külföldi teológiai főiskolák képviselőinek jelenlétében történt. *Ugyanez év november 15-én I. Ferenc József király a már működésben lévő iskolát látogatásával tüntette ki.*

Az első évben az alsó tanfolyamnak I. és II. osztálya (25 tanulóval) és a felső tanfolyam I. évfolyama nyílt meg (6 hallgatóval). Azóta az iskola

1919. májusig megszakítás nélkül működött. A tanácsköztársaság idején az akkori népbiztosság az iskolát megszüntette. Minthogy azonban a tanácsköztársaság még az év augusztusában megszűnt, szeptemberben újra folytathatta az iskola működését.

Az Intézet elszéledt növendékei teljes bizonytalanságban voltak az intézet jövőjét illetően. Jelentékeny részük megszállt területről való volt és így 1919 szeptemberében mindössze 21 tanuló és 5 hallgató iratkozott be. Azóta a növendékek száma állandóan emelkedett és az utóbbi években átlag 50 tanuló és 70 hallgató látogatta az intézetet.

Az intézet vezérlőbizottságának eddigi elnökei: Schweiger Márton (1880—1905.), báró hatvani Hatvany József (1906—1913.), Dr. Mezey Ferenc (1914—1927.), Székely Ferenc (1927—1936.), Wertheimer Adolf (1936—1943.), Dr. Boda Ernő (1943—).

Az intézet eddigi vezetői, illetve igazgatói: Bloch Mózes (1877—1907.), Dr. Bacher Vilmos (1907—1913.), Dr. Blau Lajos (1913—1932.), Dr. Guttmann Mihály (1933—1942.) és Dr. Löwinger Sámuel (1942—).

Intézetünk történetét megírták:

1. Bánóczi József: Az Országos Rabbiképző Intézet első évtizedének története, 1887.

2. Schill Salamon: A Budapesti Országos Rabbiképző Intézet története, 1896.

3. Blau Lajos: Adalékok a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet történetéhez, 1917.

4. Dr. Blau Lajos és Dr. Klein Miksa: Emlékkönyv a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet 50 éves jubileumára I. kötet, 1927.

5. Wertheimer Adolf, Guttmann Mihály, Löwinger Sámuel és Guttmann Henrik: A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet hatvanéves jubileuma, 1937.

Az Intézet volt tanárai.

Elhunyt tanárok:

Dr. Bacher Vilmos (1877—1913.)

Dr. Blau Lajos (1887—1931.)

Bloch Mózes (1877—1907.)

Dr. Guttmann Mihály
(1907—1921, 1933—1942.)

Dr. Heller Bernát (1922—1935.)

Dr. Hoffer Ármin (1926—1941.)

Dr. Kaufmann Dávid (1877—1899.)

Dr. Klein Miksa (1915—1927.)

teológiai rendes tanárok.

Brill S. Lőb (1877—1887.)

Deutsch Henrik (1877—1886.)

Dr. Edelstein Bertalan (1922—1934.)

Feldmann Mózes (1921—1926.)

Dr. Goldziher Ignác (1900—1921.)

Dr. Hevesi Simon (1905—1943.)

Dr. Kiss Arnold (1934—1940.)

Dr. Kohn Sámuel (1899—1905.)

Dr. Venetianer Lajos (1912—1922.)

Dr. Weisz Miksa (1917—1931.)

teológiai előadó tanárok.

Dr. Bánóczi József (1878—1892.)

Bein Károly (1878—1907.)

Dr. Bloch Henrik (1881—1923.)

Schill Salamon (1878—1907.)

gimnáziumi rendes tanárok.

Elhunyt, illetve másutt működő gimnáziumi óraadó tanárok:

Ábrahámsohn Manó	Dr. Graf András	Rados Gyula
Dr. Barta Mór	Holics Ödön	Dr. Reich Lajos
Dr. Cseh Arnold	Kertész Ármin	Róna Ármin
Dr. Déri Zsigmond	Kertész Dezső	Dr. Selényi Pál
Dückstein Zoltán	Dr. Kohlbach Bertalan	Dr. Sós Ernő
Dr. Endrei Gerzson	Kont Gyula	Stroke Henrik
Dr. Fodor Henrik	Lazarus Adolf	Szántó Ármin
Friedmann Mór	Dr. Medvei Elemér	Dr. Waldapfel Imre
Dr. Gedő Simon	Dr. Radó Antal	Wirth Kálmán

Intézetünk volt növendékei közül a következők lettek egyetemek vagy külföldi szemináriumok igazgatóivá, illetve tanáraivá:

a) Külföldi szemináriumok igazgatói és vezetői:

Dr. Büchler Adolf (1867—1939.), a londoni rabbiképző (Jews' College) néhai igazgatója.

Dr. Guttmann Mihály (1872—1942), a boroszlói rabbiképző (Jüdisch-theol. Seminar) volt vezető-tanára (Seminarabbiner).

Dr. Krauss Sámuel (szül. 1866.), a bécsi rabbiképző (Israelitisch-theologische Lehranstalt) rektora.

b) Egyetemek tanárai és előadói:

Dr. Büchler Sándor (szül. 1870.) keszthelyi főrabbi, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karának magántanára.

Dr. Eisler Mátyás (1867—1930.) néhai kolozsvári főrabbi, a Ferenc József Tudományegyetem nyelv- és történettudományi karának magántanára (Kolozsvár).

Dr. Guttmann Mihály (1872—1942.), a jeruzsálemi Héber Egyetem nyilv. rendes tanára. (Lásd *a*) alatt is.)

Dr. Kecskeméti Ármin (szül. 1874.) makói főrabbi, a Ferenc József Tudományegyetem nyelv- és történettudományi karának magántanára (Szeged).

Dr. Patai Ervin György (szül. 1910.), a jeruzsálemi Héber Egyetem előadója.

c) Külföldi szemináriumok tanárai:

Dr. Guttmann Sándor (szül. 1902.), a berlini rabbiképző (Lehranstalt f. d. Wissenschaft des Judentums), majd a cincinnati-i (Ohio, U. S. A.) rabbiképző (Hebrew Union College) tanára. (Tanulmányait külföldön fejezte be.)

Dr. Herskovits Fábian (szül. 1907.), a római rabbiképző (Collegio Rabbिनico Italiano) tanára.

Dr. Schreiner Márton (1863—1926.), a berlini rabbiképző (Lehranstalt) tanára.

Vajda György (szül. 1908.), a párisi rabbiképző (École Rabbinique) tanára. (Tanulmányait külföldön fejezte be.)

III.

Az 1942—43. tanév története.

a) Az Intézet jogi helyzetében beállott változás.

A Rabbiképző- és a Tanítóképző Intézetet a múltban az Orsz. Izr. Iskola-alapból tartották fenn. Ezt az alapot létesítése óta a vallás- és közoktatásügyi miniszterium kezelte. Az Iskola-alap vagyona — különböző érték-papirokból lévén befektetve — az első világháború végén értéktelenedett. Az állam, hogy a két iskola fennállását biztosítsa, úgy intézkedett, hogy az izraelita felekezetnek juttatott segély egy részét nem adta át közvetlenül az Országos Irodáknak, hanem abból az Iskola-alapot dotálta. De mivel még az így előirányzott összegek sem voltak elegendők a két intézet fenntartási költségeire, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium még külön évi hozzájárulást is kért a felekezettől az Iskola-alap költségvetési hiányának pótlására.

Az 1942. évi VIII. t.-c. megszüntette az izraelita vallás recepcióját, amelynek egyik következménye az volt, hogy a felekezetnek járó segély folyósítását is meg kellett szüntetni, az Iskola-alap állami dotálása tehát lehetetlenné vált, a másik pedig, az, hogy az állam zsidó felekezeti célt szolgáló alapítvány kezelését nem vállalhatta tovább. A recepciót megszüntető törvényjavaslat indokolása azonban hangsúlyozta, hogy a végrehajtási utasítás a felekezet vezetőségét fel fogja jogosítani *országos járulékk* kivételére központi intézményeinek fenntartása céljából.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr Önagyméltósága 1943. január hó 15-én jóváhagyta az Iskola-alap (Új megjelölése: Iskolai Alap) új alapítólevelét.

Az alapítólevél a következőképpen hangzik:

9897/1942. ügyig. szám.

A L A P I T Ó - L E V É L.

Az 1848/49. évi szabadságharc leverése után a cs. és kir. hadsereg-főparancsnokság a polgári ügyekben meghatalmazott polgári biztossal egyetértésben 1849. évi július hó 19-én a magyarországi zsidóságnak a forradalom alatt tanúsított magatartása miatt a zsidó hitközségekre hadisarcot (Strafcontribution) vetett ki. A kivetés szerint eredetileg természetben beszolgáltatandó hadisarcot 1849. évi október 17-én a cs. és kir. hadügyminiszter 2.300,000 forintra változtatta át, amely az egyes hitközségekre az ú. n. türelmi adó beszedésénél alkalmazott adókulcs alapulvétele mellett vettettet ki. A hadisarc kivetésével megbizott bizottság előterjesztésére a cs. és kir. belügyminiszter utóbb Öfelségének a hadisarc elengedését javasolta, azzal a feltétellel, hogy a magyarországi zsidóság 1.000,000 forintot fizessen be a budai kamarapénztárba egy izraelita vallási és közoktatási célú alapítvány létesítése végett. Öfelsége az 1850. évi szeptember hó 20-án kelt legfelsőbb elhatározásával a javaslatot elfogadta, a hadisarcot teljesen elengedte és elrendelte, hogy a befizetendő 1.000,000 forint izraelita iskolai és közoktatási alapítványként kezeltesse, amelynek jövedelme kizárólag izraelita iskolai és közoktatási célokra fordíttassék. (A polgári bizottság 18.204/1850 sz. ügyirata.)

Az alapítvány vagyonának a kezelésére vonatkozó részletes rendelkezéseket Őfelségének az 1852. évi december 1-én kelt legfelsőbb elhatározása állapította meg, amely a cs. és kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 12.632/1853. számú leirata útján közöltetett az akkori magyarországi cs. és kir. helytartósággal, később az 1856. évi március hó 29. napján kelt legfelsőbb elhatározás az iskolai alapítványt oszthatatlannak jelentette ki és elrendelte, hogy annak jövedelmei a magyarországi izraeliták javára az erre hivatott kormányközegek belátása és határozata szerint használtassanak fel. A hova fordítás céljaul a legfelsőbb elhatározás elsősorban egy rabbiképző intézet felállítását jelölte meg.

Az 1868—69. évi izraelita egyetemes egyházi gyűlés (kongresszus) az alapítvány tekintetében akként határozott, hogy az egyelőre — amíg az egyetemes gyűlés másként nem intézkedik — a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter kezelése alatt marad, de a kezelés ellenőrzése az izraelita kerületi elnökök ülését, illetőleg az egyetemes gyűlést illeti meg. Kimondotta a határozat azt is, hogy az alapítvány jövedelmének hova fordítása tekintetében az izraelita egyetemes gyűlés dönt.

Az ortodoxiának a kongresszusi szervezetből az 1871. évben történt kiválása folytán azonban a fentemlített kongresszusi határozat értelmében háromévenként tartandó izraelita egyetemes gyűlés többé összehívható nem volt és így az alapítvány kezelésével kapcsolatos tennivalókat a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter látta el.

Ettől az időtől kezdve az alapítvány szervezetében és kezelésében az izraelita vallásfelekezet jogállásának szabályozásáról szóló 1942. évi VIII. t. c. hatálybalépéséig változás nem következett be.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1942. évi augusztus hó 28. napján 32.366/1942. VII. 3. szám alatt a Magyarországi Izraeliták Országos Irodáját, a Magyarországi Autonom Ortodox Izraelita Hitfelekezet Központi Irodáját és a Magyarországi Statusquo Ante Izraelita Hitközségek Szövetségét arról értesítette, hogy az izraelita vallásfelekezet jogállásának szabályozásáról szóló 1942. VIII. t. c. 3. §-ában foglalt rendelkezésekre tekintettel az Országos Izraelita Iskolaalap elnevezésű alapítvány intézőszerveinek tisztségét továbbra ellátni nem kívánja és ennek az alapítványnak a kezelését az izraelita hitfelekezet köréből alakult szervnek kívánja átadni.

A fentiek előrebocsátása után a Magyar Izraeliták Országos Tanácsa kiállította az alábbi

alapítólevelet:

I.

Az alapítvány neve:

Az alapítvány az „Országos Izraelita Iskolai Alap” elnevezést viseli.

II.

Az alapítvány célja:

Az alapítvány célja a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet és az Országos Izraelita Tanítóképző Intézet fenntartása.

III.

Az alapítvány vagyona.

Az alapítvány áll a Budapest székesfőváros dunabalparti részének 13.051. számú telekkönyvi betétben, A + I sorszám 36.420 helyrajzi szám alatt felvett 400.55 négyszögöl házasingatlanból, továbbá az alábbi ingókból, és pedig:

1. Értékpapírok:
 - a) 1.154,500 korona névértékű 4⁰/₀-os koronajáradékkötvény,
 - b) 133,300 korona névértékű 6⁰/₀-os hadikölcsönkötvény,
 - c) 2,400 korona névértékű 4⁰/₀-os földtehermentesítési kötvény,
2. egyes izraelita hitközségeknek adott kölcsönök címén fennálló, 20 pengő 56 fillér értékű követelések,
3. folyószámlakövetelés a Nemzeti Hitelintézettől 1,356 pengő,
4. az Országos Rabbiképző-Intézet berendezése és felszerelése 23,932 pengő 14 fillér és
5. az Országos Izraelita Tanítóképző-Intézet berendezése és felszerelése 24,421 pengő 19 fillér értékben.

Ha az Országos Izraelita Iskolai Alap a jövőben a jelen alapítólevél IV. pontjában foglalt vagynon felül oly vagyonhoz és jövedelemhez jut, amely nem a magyar izraeliták kongresszusi, vagy statusquo ante szervezetétől vagy a szervezethez tartozó felekezeti testületektől vagy magánosoktól származik, akkor a szóbanlévő vagyongyarapodás jövedelmében az izraelita hitfelekezet ortodox szervezete megfelelő arányban részesítendő

IV.

Az alapítvány képvisellete.

Az alapítványt peres és perenkívüli ügyekben a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának elnöke képviseli.

V.

Az alapítvány intézőszerve.

Az alapítvány intézőszerve a Magyar Izraeliták Országos Tanácsa, amely az izraelita községkerületek elnökeiből (kongresszusi szabályzatok I. 69. és 70. §-ok), továbbá a községkerületi elnökök számával egyenlő számú és a községkerületi elnökök ülése által választott tanácstagból áll. Az alapítvány intézőszerve üléseire tanácskozási és szavazati joggal meg kell hívni a statusquo ante szervezetű izraelita hitközségek szövetségének egyházi és világi elnökét és világi előadóját, továbbá csak tanácskozási joggal meghívandó a Ferenc József Rabbiképző-Intézet és az Országos Izraelita Tanítóképző-Intézet igazgatója.

VI.

Az intézetek vezérlő bizottságai.

Ez alapítvány által fenntartott Ferenc József Országos Rabbiképző-Intézet és az Országos Izraelita Tanítóképző-Intézet élén vezérlő bizott-

ságok állanak. Az intézetek ügyeit ezek a bizottságok intézik. A vezérlő bizottságok hatáskörét és szervezetét közelebbről az V. pontban meghatározott intézőszerv által alkotandó ügyrend állapítja meg.

VII.

Vagyoni felelősség.

A Magyarországi Izraeliták Országos Tanácsa elismeri, hogy az alapítvány vagyonát kezelés végett átvette, annak megőrzéséért és rendeltetés-szerű kezeléséért felelősséget vállal.

VIII.

Az intézőszerv számadásai.

Az alapítvány intézőszerve köteles az alapítvány jövedelméről minden évben költségvetést és zárszámadást készíteni és a költségvetést, valamint a zárszámadást a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz jóváhagyás végett felterjeszteni. A zárszámadásnak a teljes vagyoni kimutatást is kell tartalmaznia.

IX.

Jogorvoslat az intézőszerv intézkedései ellen.

Az alapítvány intézőszervének intézkedései ellen azon az alapon, hogy azok jogszabályba vagy az alapítólevél intézkedéseibe ütköznek, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz fellebbezésnek van helye.

X.

Az alapítólevél példányai.

Ez az alapítólevél három eredeti példányban állítatik ki, egy példány a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztert, egy példány a közalapítványi kir. ügyigazgatóságot, egy példány pedig az alapítvány intézőszervét illeti meg.

Budapest, 1942. évi december hó 10-én.

Előttünk:

Dr. BAKONYI LÁSZLÓ s. k.
tanu.

Dr. MUNKÁCSI ERNŐ s. k.
tanu.

STERN SAMU s. k.
a Magyarországi Izraeliták
Országos Irodájának elnöke.

Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztertől.

33.255/1942. sz.

VII/3. ügyosztály.

Jóváhagyom azzal az eltéréssel, hogy az alapítólevél harmadik bekezdésének első sorában foglalt „egyházi gyűlés” szavakat „hitfelekezeti gyűlés” megjelöléssel kell helyettesíteni.

Budapest, 1943. évi január hó 15-én.

Dr. SZINYEI MERSE JENŐ s. k.

Az új alapítólevél a Magyarországi Izraeliták Országos Tanácsát jelölte ki a két intézet intézőszervéül. Az intézetek ügyeit közvetlenül az alapítólevél rendelkezései szerint vezérlőbizottságok intézik, amelyek ügyrendjét és hatáskörét az Orsz. Tanács állapítja meg. A községkerületi elnökök ülése bizottságot küldött ki a vezérlőbizottságok ügyrendjének előkészítésére, amelynek tagjai a következők voltak:

Dr. Szegő Miklós, a XI. községkerület elnöke
Dr. Hevesi Simon, vezető-főrabbi
Dr. Bernstein Béla, főrabbi
Dr. Hevesi Ferenc, főrabbi
Dr. Benoschofsky Imre, főrabbi
Dr. Löwinger Sámuel, a Rabbiképző mb. igazgatója
Dr. Kohn Zoltán, a Pesti Izraelita Hitközség tanfelügyelője
Dr. Szemere Samu, tanügyi főtanácsos
Dr. Cseh Arnold, a Tanítóképző Intézet igazgatója
Dr. Munkácsi Ernő, a Pesti Izr. Hitközség főtitkára
Dr. Dercsényi Móric, a Rabbiképző Intézet tanára
Dr. Bakonyi László, az Orsz. Izr. Iroda főtitkára.

E bizottság 1943. január 17-én megtartott ülésén foglalkozott a fölvetett kérdésekkel és felkérte *dr. Bakonyi Lászlót*, hogy a megbeszélte szempontok figyelembe vételével dolgozzon ki javaslatvezetést az Orsz. Tanács számára.

Az Iskolai Alap hivatalos átadása 1943. január 26-án történt meg a Pesti Izr. Hitközség székházában, ahol a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumot *Dr. Hoór Károly*, min. osztályfőnök és *Urhelyi János*, számvevőségi főtanácsos, mint miniszteri kiküldöttek képviselték. Az Iskolai Alapot *Stern Samu*, udvari tanácsos, az Orsz. Izr. Iroda elnöke vette át. Jelen volt az átadásnál *dr. Löwinger Sámuel*, a Rabbiképző Intézet mb. igazgatója és *dr. Cseh Arnold*, a Tanítóképző Intézet igazgatója, továbbá *dr. Bakonyi László*, az Orsz. Izr. Iroda főtitkára.

1943. március 16-án meg is alakult a Magyar Izraeliták Orsz. Tanácsa és ugyanakkor megválasztotta a két vezérlőbizottságot is és kiküldött egy négytagú bizottságot (*dr. Bakonyi László*, *dr. Boda Ernő*, *dr. Munkácsi Ernő*, *dr. Szegő Miklós*) az Orsz. Tanács és a vezérlőbizottságok ügyrendjének kidolgozására.

A kiküldött bizottság által kidolgozott, az Orsz. Tanács ügyrendjére és a Rabbiképző Intézet vezérlőbizottsága hatáskörének új megállapítására vonatkozó javaslatvezetéseket az Orsz. Tanács 1943. július 13-án tartott ülésén jóváhagyta. Az Orsz. Tanács bizonyos szempontokból kiegészítette az alapítólevelet. Lényegesebb személyi kiegészítéseket is eszközölt: az Orsz. Tanács tagjai lettek ugyanis az alapítólevél V. pontjában felsoroltakon kívül egy alelnök és három előadó; továbbá tanácskozási joggal tagjai a Rabbiképző és a Tanítóképző Intézet vezérlőbizottságának elnökei. A községkerületek elnökei, a rabbi- és tanítóképző intézetek elnökei és igazgatói akadályoztatásuk esetén az ülésekre törvényes helyetteseiket delegálhatják.

Az Orsz. Tanács ugyanezen ülésén a két intézet 1943. évi költségvetését is jóváhagyta.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Önnagyméltósága az országos járulék behajtására vonatkozó szabályzatot 36413/1943. V. K. M. II. szám alatt június 12.-én hagyta jóvá.

Tisztázatlan még az Iskolai Alap alkalmazottainak jogviszonya és nyugdíjügyeik. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium ugyanis 1942. október elsejével megszüntette az alkalmazottak illetményeinek kiutalását anélkül, hogy végérvényesen intézkedett volna az alkalmazottak jogi és anyagi ügyeinek rendezéséről. Az Orsz. Izr. Iroda, illetve a később megalakult Orsz. Tanács a fentemlített időponttól kezdve gondoskodik a fizetések folyósításáról, valamint a dologi kiadások ellátásáról. Reméljük, hogy a közeli jövőben ebben a kérdésben is sikerülni fog olyan megoldást találni, amelynek következtében az Iskolai Alap alkalmazottainak kérdése úgy oldódik meg, hogy azok nem kerülnek jogi vagy anyagi hátrányba.

b) Az Intézet vezetésében beállott változás.

A jogi helyzet megváltozása és az igazgató elhunytának következtében az Intézet vezetésében is változások állottak be.

1. Eddig az Intézet egy huszonnégy tagból álló vezérlőbizottság irányítása alatt állott, melynek tagjait a vallás- és közoktatásügyi Miniszter élethossziglanra nevezte ki. A vezérlőbizottság saját kebeléből választott elnököt és egy előadót.

Az új alapítólevél, illetve ügyrend szerint a miniszteri jogkört a harmincöt tagú Országos Tanács vette át, amely egy huszonnégy tagú vezérlőbizottságot nevez ki három évi hatállyal az Intézet élére. A bizottság elnökét, alelnökét és két előadóját az Orsz. Tanács nevezi ki.

Az Országos Tanács elnöke *Stern Samu*, alelnöke *Alapi Béla*, valamint előadója *dr. Bakonyi László* régi és kipróbált vezetői a magyar zsidóságnak és Intézetünk ügyei iránt nemcsak jóindulattal, hanem kitüntető szeretettel is viseltetnek. Az Orsz. Tanács többi tagjai is felekezetünk reprezentánsai; részint régi vezérlőbizottságunkban is résztvevő olyan egyéniségek, akiknek támogató munkája elé a legbiztatóbb reményekkel tekintünk.

Wertheimer Adolf, a vezérlőbizottság eddigi elnöke magas korára való tekintettel nem akarta vállalni tovább a vezérlőbizottság elnöki tisztségét. Az Intézet tanári kara és növendékei igaz barátot, nagyműveltségű és mélységesen vallásos érzületű világi pártfogót ismertek meg benne. Valóságos „*mókir rabbánán*“, paptisztelő férfiú. Hetvenedik születésnapja alkalmából a teológiai tanári kar a „*mórénú*“, a zsidó tudóst megillető címmel tüntette ki. Az iránta megnyilvánuló tiszteletteljes szeretet, amely mind a tanári karban mind a vezérlőbizottság tagjai részéről megnyilvánult, ékes bizonyítékai annak, hogy megérdemelte ezt a ritka kitüntetést. Nemzsidó körökben is rendkívül nagy tekintélynek örvend, magas összeköttetéseit nem egyszer használta fel Intézetünk érdekeinek előmozdítására. Nem óhajtunk ehelyütt bucsúzni tőle. Mint az Intézet legfelsőbb irányító szervének, az Orsz. Tanácsnak tagja továbbra is kapcsolatban marad Főiskolánkkal. Adja a Mindenható, hogy még sok-sok éven át munkálkodhassék felekezetünk javára.

Dr. Boda Ernőt, a vezérlőbizottság új elnökét nem kell bemutatni a magyar zsidóságnak. Felekezeti életünk legmagasabb funkcionáriusai közé tartozik. A Pesti Izr. Hitközség elnökhelyettesi tisztségének ellátása mellett a Társadalmi Munkabizottság, az O. R. T. Bizottság és számos más nagy

felekezeti intézmény és megmozdulás élén találkozhatunk nevével. A főiskolai oktatás szerteágazó problémái sem újak előtte, hiszen hosszú éveken át a bírói- és ügyvédi vizsgálóbizottságban mint cenzor működött. Jogtudományi és gyakorló ügyvédi munkásságának elismeréséül a főméltóságú Kormányzó Úr kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki. A munka és a tettek embere. Működése elé nagy várakozással tekintünk. Szeretettel és tisztelettel köszöntjük őt e helyen is. Adja Isten, hogy szent feladatának teljesítésében áldás kísérje.

2. *Dr. Guttmann Mihály*, Intézetünk igazgatójának elhunytá után a vezérlőbizottság elnöksége a Szabályzat 57. §-a alapján *dr. Löwinger Sámuel* teológiai tanárt bízta meg ideiglenesen az igazgatói teendők ellátásával. Az Orsz. Tanács 1943. március 16-án tartott ülésén a vezérlőbizottság elnöksége által adott megbízást megújította.

c) Más fontosabb események.

1. **Megalakulás.** Az augusztus 31-i alakuló értekezleten a tanári kar jegyzőnek *Hausbrunner Vilmost* választotta meg. A tanári karnak a vezérlőbizottságban való képviselésével *dr. Waldapfel Józsefet* bízta meg. A Gyorsírókör és az Önképzőkör vezetőtanári tisztségét *dr. Csetényi Imre*, a Sportkör vezetését *Perényi Tivadar* vállalta. Az internátus vezetője *dr. Löwinger Sámuel* lett, a menza vezetését *Hausbrunner Vilmos* vállalta. Könyvtárossá *dr. Róth Ernőt* választották. A kéziratokat *dr. Löwinger Sámuel*, a magyar irodalmi könyvtárat *dr. Waldapfel József*, a történeti könyvtárat *dr. Csetényi Imre* kezeli. A fizikai szertár öre *Hausbrunner Vilmos*.

2. **Változások a tanári testületben.** *Dr. Turán Pál* 1942. július elején honvédségi kiegészítő szolgálatra vonult be. Heti 16 órájából *Reschofszky Zoltán* ny. áll. gimn. tanár 9 órát, *Hausbrunner Vilmos* ny. tanár 7 órát vállalt, *Reschofszky* azonban orvosi tanácsra az első félév végén kénytelen volt óráiról lemondani. Március 1-től *Mende Jenő* ny. áll. gimn. tanár volt szíves helyette a tanítást vállalni. *Dr. Cseh Arnoldot* az iskolaév elején az Országos Izr. Tanítóképző Intézet igazgatójává nevezték ki. Nagy elfoglaltsága miatt nem vállalhatta a német nyelv tanítását. Kedves kötelességünknek teszünk eleget, midőn e helyen is megköszönjük *dr. Cseh* kartársunknak azt a szeretetet és kollégialis együttérzést, amelyet 19 éven át testületünk minden egyes tagja iránt tanusított. Szívvel kívánjuk, hogy új munkakörében mindvégig olyan sikerrel működjen, mint eddig, és munkáját Isten áldása kísérje. A német nyelv és irodalom oktatását *dr. Báder Dezső* okl. középiskolai tanár vette át, aki ezenkívül a filozófiát és az első félévben a honvédelmi ismereteket is tanította. Az idei iskolaévben kezdtük meg új tantervünk értelmében a „műalkotások ismertetésének“ tanítását. *Erdős Lajos*, a Tanítóképző Intézet tanára tanította e tárgyat heti 2 órában.

Dr. Guttmann Mihály igazgatónak november 7-én bekövetkezett halála után a felső tanfolyam B) csoportjában a talmud statarie tanítását *dr. Löwinger Sámuel* mb. igazgató, a szertartástan tanítását pedig *dr. Róth Ernő* teol. tanár vette át. A második félévben *dr. Friedman Dénes* teol. tanár heti 1 órában liturgiai kollégium tartását vállalta. *Dr. Kálmán Ödön* teol. tanár ugyancsak a második félévben heti 1 órában „a hitoktatás pedagógiája“ címen tartott kollégiumot.

3. Valláserkölcsi nevelés. Mind a tanításban, mind a nevelésben figyelembe vettük a valláserkölcsi és világnézeti nevelés szempontjait. E törekvésünk nemcsak a teológiai tantárgyak előadásában, hanem a világi tanulmányokkal kapcsolatban is előtérben volt. A gimnáziumi tárgyak tanárai előadásaikban arra törekedtek, hogy a tanított anyagot iskolánk valláserkölcsi céljainak szolgálatába állítsák.

A felső tanfolyam hallgatói a Tudományegyetem bölcsészeti karán oly előadásokat választottak, melyek jövő hivatásukkal kapcsolatos ismeret-szükségleteik bővítésére és elmélyítésére, egyben pedig általános műveltségük fejlesztésére szolgálnak.

A valláserkölcsi nevelés céljait mozdította elő természetesen az internátus és a templom is. Szombat délutánokon és szombat kimenetelekor a hagyományos szokásoknak megfelelően „sálós szöüdot“-ot és „melava di-malka“ összejöveteleket tartottunk, melyeken nemcsak az internátusi növendékek, hanem a kint lakó tanulók és hallgatók, továbbá a teológiai tanári kar tagjai is résztvettek. Az összejöveteleken több fontos témát beszéltünk meg. A bevezető előadást *dr. Löwinger Sámuel* mb. igazgató tartotta „Prófétizmus és rabbinizmus“ címen. Az előadást követő vitában felszólaltak: *dr. Friedman Dénes*, *dr. Groszmann Zsigmond*, *Guttman Henrik*, *dr. Kálmán Ödön* teol. tanárok, *dr. Cseh Arnold* tanítóképző intézeti igazgató és a növendékek. Az összejöveteleket egy-egy zsoltár héber és magyar nyelvű recitálása előzte meg. *Békési Pál* hallgató saját zsoltárfordításait mutatta be. A tanulók *Auspitz György* III. o. t. vezetésével énekkart és szavalókórust szerveztek; új-héber és jiddis dalokat, valamint költői alkotásokat adtak elő. Egyes növendékek szólóénekekkel emelték az összejövetelek hangulatát. A szombat délutáni összejöveteleken a növendékek „írásmagyarázó“ előadásokat is tartottak. Az előadások után a felvetett kérdések alapos megvitatásra kerültek, melynek során héber és magyar nyelvű felszólalások hangzottak el.

A templom valamennyi funkcióját a növendékek látták el. A péntek esti és szombat délelőtti istentisztelet kántori teendőit *dr. Fischer Zoltán* IV. éves hallgató végezte. Az ünnepi és hétköznapi istentiszteleteken a növendékek felváltva imádkoztak elő. A hallgatók az intézeti templomban rendszeresen prédikáltak, a beszédeket előzőleg a homiletika tanárának mutatták be, vagy felolvasták a mb. igazgatónak. A tóraolvasói tisztet is a növendékek töltötték be. A péntek esti istentisztelet áhítatának növelésére a növendékekből alakult énekkar működött, melynek irányítását *Szende Sándor* énektanár végezte. A templomi kórus vezetője *Krámer Béla* I. éves hallgató, illetve *Bass Andor* IV. o. tanuló volt. *Klein Gyula* V. o. tanuló szólóéneket adott elő.

4. Hazafias nevelés. A vallásos neveléssel párhuzamosan haladt a hazafias nevelés. A magyar nemzeti tárgyak tanításán kívül a többi órákon, a világi tanulmányok folyamán éppúgy, mint a teológiai oktatásban, szem előtt tartottuk a hazafias nevelés célkitűzéseit. Több hazafias iskolai ünnepélyt és istentiszteletet rendeztünk. Egyes fontosabb történelmi dátumokról az előadások kapcsán emlékeztünk meg.

Az évnyitó ünnepségen megboldogult igazgatónk, *dr. Guttman Mihály* beszéde után a tanulóifjuság a magyar nemzeti zászló előtt tisztelgett. Október 6-án templomi istentiszteletet tartottunk, melyen magyar nyelvű imával hódoltunk az aradi vértanúk emlékének.

Iskolánk alapítója, *I. Ferenc József* király, dicsőséges uralkodónk emlékére, november 20-án, halálának évfordulóján istentiszteletet tartottunk. Az istentiszteleten részt vett *dr. Cseh Arnold* tanítóképző intézeti igazgató vezetésével a testvérintézet tanári kara is.

December 6-án, a Kormányzó Ur Öföméltóságának nevenapján hálaadó istentiszteletet tartottunk az intézeti templomban. December 11-én *dr. Csetényi Imre* történelemtanár emlékezett meg a limanovai hősekről. Március 15-én műsoros hazafias ünnepet rendezett az Önképzőkör (lásd VI. Ifjúsági Egyesületek). Junius 30-án a világháborúban elesett hősök emlékének áldoztunk kegyelettel (lásd VI. Ifjúsági Egyesületek).

A Kormányzó Ur Öföméltóságának 75-ik születése napjáról a péntek esti istentiszteleten ünnepi beszéddel és hálaímaival emlékeztünk meg.

5. Vizsgák. *a) Az alsótanfolyam vizsgái:* A javító és a felvételi vizsgák augusztus 31-én, szeptember 1-én és 2-án voltak. A tanítás az őszi ünnepek miatt október 7-én kezdődött.

Gimnáziumi érettségi: A gimnáziumi tárgyakból május hó 17—20-ig voltak az írásbeli vizsgálatok. Tételek: A magyar nyelvből és irodalomból: *a) Haza és emberiség a múlt század nagy magyar költőinek gondolkodásában. b) A barokk műveltség Magyarországon.* Német nyelvből és irodalomból: *Hogyan írta Jókai az Aranyembert? (Eötvös Károly: Utazás a Balaton körül c. műve alapján.).* Latin nyelvből és irodalomból: *Quintilianus Inst. Or. X. 1. 46—51-ig (Homeros művészetéről.).* Görög nyelvből és irodalomból: *Herodotos I. kv. 131—133. fejezet (A perzsák vallása.).* A szóbeli vizsgálat junius hó 15, 16, 17-én volt. *Bodnár Lajos* c. igazgató, tanulmányi felügyelő elnöklete alatt. Jelesen érettségizett 3, jól 4, érett 9, javít 1 jelölt. Honosító különbözeti érettségi vizsgálatot tett 1 jelölt.

Teológiai érettségi: A teol. érettségi vizsgálatra jelentkezett az V. osztály 17 tanulója és 18 más gimnáziumban érettségizett jelölt. Az írásbeli vizsgán a vezérlőbizottság elnökétől kijelölt következő tételeket kellett kidolgozni: *Saját növendékeinknek גר ואביון במשפט התורה (Az idegen és a szükölködő a Tóra törvényeiben), a másutt érettségizetteknek תפלות בכתבי הנביאים בתורה (Imák a Tórában és a prófétáknál.).* A szóbeli vizsgálatot május 13—19-ike között tartottuk meg *dr. Winkler Ernő*, majd *dr. Wallenstein Zoltán* vezérlőbizottsági tagok elnökletével.

b) A felsőtanfolyam vizsgái: Alap- és elővizsgák. Az elmúlt iskolaévben két ízben tartottunk alap- és elővizsgálatokat. Január 18 és 25-ike között azok a hallgatók tették le alap-, illetve elővizsgáikat, akik honv. kis. szolgálat teljesítése miatt, vagy más okokból nem fejezték be idejében az előírt vizsgákat. A rendes évvégi alap- és elővizsgálatok junius 11 és 24-ike között voltak.

Bölcsészdoktori szigorlatok: Hallgatóink az Intézet szabályzatának 22. és 88. §-a értelmében teológiai tanulmányaikkal egyidejűleg a Kir. Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Karán is kötelesek tanulmányokat folytatni és a bölcsészdoktori fokozatot megszerezni. Legutóbbi Évkönyvünk megjelenése óta 10 hallgatónk tett bölcsészdoktori szigorlatot (közülük *Morgenstern Benő Lajos*, *Neumann György* és *Szekeres Péter* „summa cum laude” jellel.). Doktori értekezéseiknek címei: *Donáth György:* A kígyó és babonás jelentősége a Szentírásban, Budapest, 1942. *Fischer Zoltán:* Józua a Midrásban, Bp. 1943. *Günsberger Ferenc:* Lában

alakja a hagyományos irodalomban, Bp. 1943. *Kepecs Imre*: A Leviticus jismaeli tannaitikus midrásai, Bp. 1942. *Lisser László*: A Birák alakja a hagyományos zsidó irodalomban, Bp., 1943. *Morgenstern B. Lajos*: A Tószáfót grammatikai és nyelvészeti elemei, Bp. 1943. *Neumann György*: Pessimismus a biblia világnézetében, Bp., 1943. *Schvarczkopf Miklós*: A Genesis személyneveinek értelmezése a hagyományos irodalomban, Bp., 1943. *Spitz László*: Az új Dilthey-kép, Bp., 1942. *Szekeres Péter*: A halhatatlan lélek, Bp., 1943.

Rabbiképesítő vizsgálatok: A rabbivizsgálatokat január 5, 6, 7 és 8-án tartottuk. Házidolgozataik és zárthelyi írásbeli vizsgálatuk alapján szóbeli vizsgálatra bocsájtattak *dr. Frenkel Andor*, *dr. Schwarczbart József*, *dr. Schindler József* és *dr. Teszler Herman*. A vizsgáló bizottság elnöke néhai *dr. Hevesi Simon* pesti vezető-főrabbi, a vezérlőbizottság részéről kiküldött tagja *dr. Kecskeméti Ármin* makói főrabbi, egyetemi m. tanár volt. Vizsgáztató tanárok: *Guttman Henrik*, *dr. Hevesi Ferenc*, *dr. Löwinger Sámuel* és *dr. Róth Ernő*. A január 10-én megtartott avató-ünnepségen *dr. Hevesi Simon* avatta fel a jelölteket, akikhez *dr. Kecskeméti Ármin* intézett beszédet. Nevükben *dr. Schindler József* mondott magyar és *dr. Teszler Hermann* héber nyelvű hála- és búcsúbeszédet. Április 8–9-én *dr. Balázs György* és *dr. Donáth György* tett rabbivizsgálatot. A bizottság elnöke *dr. Hevesi Ferenc*, a vezérlőbizottság részéről tagja *dr. Benoschofszky Imre* budai főrabbi volt. A vizsgáztató tanárok ugyanazok voltak.

6. Alapítványok, ösztöndíjak, jutalmak. Az elmúlt iskolai év folyamán Intézetünk növendékei a következő ösztöndíjakban és jutalomdíjakban részesültek. Megjegyezzük, hogy az alacsony összegű alapítványi kamatokat az Écz Chájim Segítő Egyesület egészítette ki.

a) *Felső tanfolyam*. 1. „Néhai Goldschmied Manó és felesége szül. Sonnenschein Zsófia nevére létesített alapítvány.” Az alapítvány ezévi kamatait *Goldschmied József* igazgató úr 200.— pengőre egészítette ki. Ebből 100.— pengőt *Ivanofszky László* II. éves hallgató, 100 P-t pedig *dr. Lisser László* IV. éves hallgató kapott. 2. Az előbbi alapítvány kiegészítéséül *dr. Goldschmied Mór* ügyvéd 70.-ik születése napja alkalmából, öccse *Goldschmied József* igazgató újabb alapítvány létesítését határozta el, melynek célja, hogy „az Intézet felső tanfolyamának olyan szegénysorsú hallgatóját jutalmazza, aki erkölcsös magaviseletével, vallásos érzületével követésre méltó példát ad, folyékonyan beszél és ír héberül és aki Erec Jiszraelnek újkori, 1918 óta bekövetkezett kulturális és gazdasági fejlődésével foglalkozik és erről feljegyzései hiteltérdemlően tanuskodnak, vagy előszóval igazolja, hogy ezen kikötésnek megfelel.” Az alapítványi vagyon gyarapítására szánt összeg ez időszerinti hozadéka P 134.50, amit *Glück György* IV. éves hallg. kapott meg. 3. A „Mahler Ede és neje született Friedmann Róza alapítvány kamatait (50.— P) *dr. Hajós György* V. éves hallg. kapta. 4. *dr. Bacher Vilmosné* alapítvány kamatait (50 P) *Eisenberger Ferenc* IV. éves hallg.-nak ítélte oda a tanári kar. 5. A *Pesti Chevra Kadisa* által megboldogult *Hevesi Simon* vezető-főrabbi emlékére létesített alapból a folyó tanév végén 3 hallgatónk (*Berger Andor* III. éves hallg., *Láng György* és *Mittelmann Viktor* I. éves hallgatók) 100—100 pengő jutalomban részesült. A következő tanévtől kezdve a *Pesti Chevra Kadisa* előljárósága 5 hallgatóknak

fog 100—100.— pengős jutalomdíjat juttatni. Ezeket a jutalmakat a megboldogult vezető-főrabbi úr halálának évfordulóján fogjuk kiadni. 6. Az Eppler Sándor Baráti Társaság, *Lefkovics Ármin* ügyvezető úr révén 100.— pengőt juttatott el Intézetünk igazgatóságához, hogy abból néhai Eppler Sándor főtitkár emlékére pályázatot hirdessünk a „Hitközségi közigazgatás a vallásgondozás terén” címmel. A beérkezett pályamunkát a szaktanár nem találta megfelelőnek és így a felajánlott összeget a Társaság elnökségének hozzájárulásával két jutalomdíjra használtuk fel. A jutalomdíjakat (50—50 pengőt) *Ábrahámovits László* és *Fränkel László* I. éves hallgatók kapták. 7. *Wollner József* adományából *Gottlieb László* és *Ivanofszky László* II. éves hallgatók 50—50.— pengős jutalomdíjat kaptak. 8. *Strasser Vilmos* jutalomdíj 50.— P. Elnyerte *Róna Iván János* IV. éves hallg. 9. Az Écz Chájim Segélyző Egyesülettől a következő hallgatók kaptak 50—50.— pengős jutalomdíjat: *Grósz Lajos* I. éves hallg., *Grünfeld Sándor*, *Klein E. Elemér* II. éves hallgatók, *Rottenberg Egon* I. éves hallg., *Schmiedeg József*, *Schweitzer József* II. éves hallgatók. Könyvjutalomban (*dr. Hevesi Ferenc*: Az Ókor zsidó bölcselete) részesültek *Landler Péter*, *Récsei Dénes*, *Schwartz Simon* I. éves hallgatók és *dr. Morgenstern B. Lajos* IV. éves hallgató.

b) Az alsó tanfolyamon a tanulók közül a következők kaptak jutalomdíjat: A *Bánóczi-féle* jutalomdíjat *Klein Tibor* V. o. tanuló, a *Hevesi Simon-féle*t *Löwy László* V. o. tanuló, a *Gara Emil-féle*t *Krón László* III. o. tanuló, a *Lazarus-féle*t *Stern Gyula* II. o. t., a *Klein Miksa-féle*t *Blaustein Sándor* V. o. t., a *Herzog Ödön-féle*t *Féder József* IV. o. t., a *Lázár Lipót-féle*t *Schreiber Becélél* V. o. t., a „40 éves barátságát” *Altmann Imre* I. o. t. kapta. A testnevelési jutalomdíjat *Keller Sándor* IV. o. t., az Écz Chájim jutalomdíját *Stern Tibor* I. o. tanuló kapta.

7. Gyász és kegyelet. Intézetünk történetében alig van még egy olyan esztendő, melynek folyamán Intézetünket annyi súlyos veszteség érte volna, mint az elmúlt tanévben. Halottainkról Évkönyvünk vezető helyén külön cikkekben emlékezünk meg. Itt említjük meg, hogy temetésükön (*dr. Guttmann Mihály*: 1942. november 9., *dr. Hevesi Simon*: 1943. február 3., *dr. Heller Bernát*: 1943. február 28.) az egész zsidó társadalom méltó elismerése nyilvánult meg egyéniségük és munkásságuk iránt. Intézetünk tanári kara és növendékei testületileg vettek részt a gyászszertartásokon. Gyászistentisztelettel emlékeztünk meg (1943. január 27.) *Eppler Sándor*, *Krámer Miksa* és *Szántó Jenő* vezérlőbizottsági tagokról. Az istentiszteleten *dr. Groszmann Zsigmond* pesti rabbi, teol. tanár méltatta e három kiváló férfiú emlékét. A *dr. Guttmann Mihály* emlékére tartott gyászistentiszteleten (1942. december 16.) *dr. Hevesi Ferenc* pesti rabbi, teol. tanár mondott emlékbeszédet. *Dr. Hevesi Simon* vezető-főrabbi requiemjén (1943. március 10.) *dr. Friedman Dénes* újpesti főrabbi, teol. tanár, *dr. Heller Bernát* teol. tanár emlékistentiszteletén (1943. június 3.) pedig *dr. Hahn István* teol. tanár mondott emlékbeszédet. Az emlékistentiszteleteken *Ábrahámsohn Manó*, a Pesti Izr. Hitközség főkántora funkcionált, *Gottschall Jakab* karvezető harmonium kíséretével.

Dr. Borsodi József kecskeméti főrabbi 1943. június 5-én elhunyt. A megboldogult hűséges pásztora volt felekezetünknek. Intézetünk hálás tanítványa és kipróbált barátja volt. Emlékét kegyelettel fogjuk ápolni.

8. Iskolalátogatások. Az állami főfelügyeleti jog gyakorlásával megbízott *vitéz Fraňný Vilmos* tankerületi főigazgató helyettese, *dr. Halász László* tanügyi főtanácsos, igazgató látogatta meg gimnáziumunkat december hónapban és megvizsgálta az ügykezelést. Minden tanár tanítását meghallgatta. A december 17-én megtartott értekezleten elismeréssel nyilatkozott az Intézet munkájáról és értékes útbaigazításokat adott. *Sziklay Aladár* igazgató, a matematika, *Düppong Mihály* a testnevelés, *dr. Csóka Lajos* a gazdasági és társadalomtudományi ismeretek tanulmányi szakfelügyelői meglátogatták iskolánkat és a szaktanárokkal értekezletet tartottak.

Az újonnan megalakult Magyarországi Izraeliták Országos Tanácsa képviselőjében *Alapi Béla*, a Tanács és a Magyar Izraeliták Országos Irodájának alelnöke látogatta meg Intézetünket. *Dr. Boda Ernő* m. kir. kormányfőtanácsos, a vezérlőbizottság új elnöke több ízben felkereste Intézetünket, hogy annak tanáraival és növendékeivel személyes kapcsolatba kerüljön; Öméltósága péntek esti istentiszteletünkön is részt vett. *Dr. Rosenak Miksa* egészségügyi főtanácsos, a vezérlőbizottság alelnöke és *dr. Szemere Samu* tanügyi főtanácsos, a vezérlőbizottság előadója, továbbá a vezérlőbizottság többi tagjai is többször meglátogatták Intézetünket a tanév folyamán.

9. Új tanterv. Az I—IV. osztályban az 1940-ben jóváhagyott új tanterv szerinti, az V. osztályban az 1929-es tanterv szerint való tananyagot némi rövidítéssel, illetve kihagyással minden osztályban feldolgoztuk.

10. Testnevelés. A rendes testnevelési órákon és a mindennapi fél órás testnevelési órán kívül, melyeknek frissítő és izmosító hatását örömmel észleltük ifjainkon, mindent elkövettünk, hogy sportolási lehetőséget nyújtsunk a növendékeknek. A fennálló korlátolt lehetőségek mellett is alkalmuk volt tanítványainknak osztályközi házi torna, kosárlabda, asztali tenisz és atlétikai versenyeket rendezni. A téli fűtési szünetben túristáskodtak és téli sportokat űztek. Az enyhébb tavaszi napok beálltával uszodába jártak. A sport irányítását *Perényi Tivadar* testnevelési tanár végezte.

A Sportkör vagyonának előző évi maradványa: P 12.60

Az elmúlt tanévben befolyt bevételek: P 124.80

A Sportkör ezévi összes kiadása: P 123.86

Maradvány: P 13.54

11. Egészségügy. A lefolyt tanévben növendékeink egészségi állapota a rossz táplálkozási viszonyok ellenére is viszonylagosan kedvező volt. Minden növendékről egészségügyi törzslapot állítottunk ki. A törzslapokra évről-évre feljegyezzük az iskolaorvos vizsgálati leleteit és pedig a növendék csont-, mirigy- és idegrendszerére, belső szervekre (szív, tüdő), tápláltsági fokra és a testi tisztaságra vonatkozólag. Iskolaorvosunk hetenkint kétszer járóbeteg rendelést tartott az Intézet orvosi szobájában. A téli hónapokban 10 internátusi növendékünk megbetegedett lázas influenzában, mely szövődmény nélkül zajlott le. Az iskolai fogorvos teendőit is iskolaorvosunk látta el, ilymódon kezelésben részesült 35 tanuló. A kezeléseken végzett fogtömések száma 52, foghúzás 30 esetben vált szükségessé.

Dr. Klein Mór iskolaorvosunk a tanév kezdete óta honv. kis. szolgálatot teljesít az ország határain túl. Helyettesítését iskolánk eddigi fogorvosa, *dr. Reich Lajos* orvos, egészségtan-tanár vállalta. *Dr. Gelencsér Miksa* főorvos, ny. m. kir. közegészségügyi felügyelő a folyó évben is

ingyenes szemorvosi kezelésben részesítette tanulóinkat. Fogadja ezért ezuton is hálás köszönetünket.

12. **Filmoktatás.** Az oktatófilmek bemutatása ebben az évben is helyet foglalt szemléltető eszközeink sorában. Huszonnégy tekercset pergettünk le, melyeknek tantárgyak szerinti megoszlása a következő:

Művészeti alkotások ismertetése	---	6
Természetráajz	---	6
Vegytan	---	4
Földrajz	---	5
Testgyakorlás	---	3

13. **Kirándulások.** A fűtési szünet miatt és más okokból megrövidített szorgalmi idő következtében a kirándulások számát korlátoztuk. Ennek ellenére is több alkalmat felhasználtunk arra, hogy a növendékekben a természet szeretetének érzését ébren tartsuk és természetrajzi ismereteiket bővítsük.

Dr. Báder Dezső és *Guttman Henrik* tanár vezetésével tanulóink több ízben kirándultak a budai hegyekbe. *Erdős Lajos* tanár vezetésével egyes osztályok muzeumokat és kiállításokat látogattak. *Erényi Elemér* tanár pedig a Székesfővárosi Állat- és Növénykertbe vezette el az I. és II. osztály tanulóit. A felső tanfolyam hallgatói a Magyar Izr. Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesületének kirándulásain vettek részt.

14. **Végzett növendékeink elhelyezkedése.** Végzett növendékeink közül az elmúlt iskolaév folyamán a következők helyezkedtek el: *dr. Fischer Béla*, a Pesti Chevra Kadisa rabbija (mint a Pesti Izr. Hitk. segéd-rabbija), *dr. Balázs György*, a Pesti Izr. Hitk. vallástanára lett, *dr. Neumann Tibor*, *dr. Teichmann Jakab* és *dr. Scher László*, a Magyar Izr. Pártfogó Irodájának keretén belül fejtenek ki rabbitevékenységet, *dr. Reichmann Győző*, a görbőpincehelyi hitközség rabbija, *dr. Szenes Mihály*, a Pesti Izr. Hitk. segéd-rabbija lett. *dr. Grosinger Sándor* hallgatónk a Debreceni Statusquoante Izr. Hitk. segéd-rabbijává választotta.

IV.

Hatóságok.

a) Az 1942. évi VIII. t.-c. hatálybalépéséig.

M. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter: *dr. Szinyei Merse Jenő*.

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium II. ügyosztályának főnöke: *dr. Bernáth Géza*, min. oszt. főnök.

A vezérlőbizottság:

Elnök: *Wertheimer Adolf*.

Budapesti tagok:

dr. Dési Géza ügyvéd, m. kir. kormányfőtanácsos,

dr. Buday-Goldberger Leó felsőházi tag,

dr. Fischer Gyula pesti főrabbi,

Halász Manó ny. vezérigazgató, m. kir. kormányfőtanácsos,

dr. Hatvany Bertalan báró, nagyiparos,

dr. Mahler Ede ny. egyetemi nyilv. r. tanár,

Stern Samu udv. tan., a Magyar Izr. Orsz. Irodájának és a Pesti Izr. Hitközségnek elnöke,
Vida Jenő felsőházi tag,
Csepeli Weiss Alfonz báró gyáros.

Vidéki tagok:

dr. Bernstein Béla főrabbi, Nyiregyháza,
dr. Pap Róbert ügyvéd, a XXII. községkerület és a Szegedi Izr. Hitközség elnöke, Szeged,
dr. Büchler Sándor főrabbi, egy. m. tanár, Keszthely,
dr. Kecskeméti Ármin főrabbi, egy. m. tanár, Makó,
dr. Löw Immanuel főrabbi, v. felsőházi tag, Szeged,
dr. Szegő Miklós, a XI. izr. községkerület elnöke, Székesfehérvár.

A tanári kar képviselői:

Dr. Löwinger Sámuel mb. igazgató,
dr. Waldapfel József tanár.

b) Az 1942. évi VIII. t.-c. hatálybalépése után:

A Magyarországi Izraeliták Országos Tanácsa:

Elnök: *Stern Samu*, a Magyar Izr. Orsz. Irodájának elnöke.

Alelnök: *Alapi Béla*, a Magyar Izr. Orsz. Irodájának alelnöke.

Előadók: *dr. Bakonyi László*, a Magyar Izr. Orsz. Irodájának főtítkára,
dr. Csergő Hugó, a Pesti Izr. Hitk. főjegyzője, és
dr. Polgár György, az Orsz. Magyar Zsidó Segítő Akció ügyvezetője.

Tagok: 1. A községkerületek elnökei:

Lujnépi Elek Géza, a IX.,
 dr. Greiner József, a X.,
 dr. Kolos Ákos, a XV.,
 dr. Mandel Sándor, a XVI.,
 dr. Meer Samu, a XXI.,
 dr. Pap Róbert, a XXII.,
 dr. Szegő Miklós, a XI.,
 dr. Wesel Imre, a VIII. községkerület elnökei,
 dr. Fischer József hitk. elnök, a kolozsvári székhellyel megalakítandó,
 dr. Lustig Nándor hitk. elnök, az ujvidéki székhellyel megalakítandó községkerület képviselői.

2. Választott tagok:

dr. Bródy Ernő országgyűlési képviselő,
dr. Csobádi Samu, a Budai Izr. Hitk. elnöke,
dr. Gallia Béla ny. kir. kúriai bíró,
 dr. Buday-Goldberger Leó felsőházi tag,
 dr. Kahan Nisson, a Pesti Izr. Hitk. elöljárója,
dr. Láng Lajos felsőházi tag,
dr. Munkácsi Ernő, a Pesti Izr. Hitk. főtítkára,
dr. Pető Ernő, a Pesti Izr. Hitk. elnökhelyettese,
Vida Jenő felsőházi tag,

Wertheimer Adolf, az Izr. Magyar Irodalmi Társulat elnöke,
dr. Wilhelm Károly, a Pesti Izr. Hitk. előjárója,
dr. Groszmann Zsigmond pesti rabbi, az Országos Rabbi-Egyesület
elnöke.

3. A Statusquoante Izr. Hitk. Orsz. Szövetségének képviselői:

dr. Bernstein Béla főrabbi, a Szövetség egyházi elnöke,
Ungár Jenő, a Szövetség elnöke,
dr. Leveles Imre ügyvéd, a Szövetség előadója.

4. A két Intézet képviselői:

dr. Boda Ernő m. kir. kormányfőtanácsos, a Rabbiképző Intézet
vezérlőbizottságának elnöke, a Pesti Izr. Hitközség elnökhelyettese,
dr. Szemere Samu tanügyi főtanácsos, az Orsz. Izr. Tanítóképző Intézet
vezérlőbizottságának elnöke,
dr. Löwinger Sámuel, a Rabbiképző Intézet mb. igazgatója,
dr. Cseh Arnold, az Orsz. Izr. Tanítóképző Intézet igazgatója.

A vezérlőbizottság tagjai:

Elnök: *dr. Boda Ernő* m. kir. kormányfőtanácsos.
Alelnök: *dr. Rosenak Miksa* m. kir. egészségügyi főtanácsos, a Pesti
Izr. Hitk. előjárója,
Teológiai előadó: *dr. Friedman Dénes* újpesti főrabbi,
Előadó: *dr. Szemere Samu* tanügyi főtanácsos,
Tagok: *dr. Benoschofszky Imre* budai főrabbi,
dr. Büchler Sándor keszthelyi főrabbi, egy. m. tanár,
dr. Fejér Lipót egyetemi nyilvános rendes tanár,
dr. Fischer Gyula pesti főrabbi,
dr. Földes István ügyvéd, a Pesti Izr. Hitk. előjárója,
Halász Manó m. kir. kormányfőtanácsos,
dr. Hevesi Ferenc pesti rabbi,
dr. Hirschler Pál székesfehérvári főrabbi,
dr. Kecskeméti Ármán makói főrabbi, egy. m. tanár,
dr. Kohn Zoltán, a Pesti Izr. Hitk. tanfelügyelője,
dr. Landesmann István, a Pesti Izr. Hitk. előjárója,
dr. Löw Immanuel szegedi főrabbi, v. felsőházi tag,
dr. Oszmann Aurél, a IX. községkerület elnökhelyettese,
Steiner Marcell, a Pesti Chevra Kadisa elnöke,
dr. Vág Sándor, a Debreceni Izr. Gimnázium igazgatója,
dr. Wallenstein Zoltán pécsi főrabbi,
dr. Weisz Pál debreceni főrabbi,
dr. Winkler Ernő nagykanizsai főrabbi.

A tanári kar képviselői:

dr. Löwinger Sámuel mb. igazgató,
dr. Dercsényi Mór tanár.

A vezérlőbizottság szakbizottságai:

1. Oktatásügyi szakbizottság: Elnök: *dr. Hevesi Ferenc*, jegyző: *dr. Friedman Dénes*, tagok: *dr. Benoschofszky Imre*, *dr. Büchler Sándor*,

dr. Hirschler Pál, dr. Kecskeméti Ármin, dr. Kohn Zoltán, dr. Wallenstein Zoltán, dr. Winkler Ernő. Az ülésekre meghívotnak az Intézet igazgatója és a tanári kar kiküldöttje.

2. Könyvtári bizottság. Elnök: *Steiner Marcell*, jegyző: *dr. Róth Ernő*, könyvtáros, tagok: *dr. Fejér Lipót, dr. Vág Sándor, dr. Löwinger Sámuel* mb. igazgató.

3. Segély és gazdasági bizottság. Elnök: *dr. Földes István*, jegyző: *dr. Winkler Ernő*, tagok: *Halász Manó, dr. Landesmann István, dr. Oszmann Aurél, Steiner Marcell, dr. Wallenstein Zoltán és dr. Löwinger Sámuel* mb. igazgató.

A vezérlőbizottság elnöke, alelnöke és előadói minden szakbizottságnak hivatalból tagjai és az összes ülésekre meghívandók.

V.

Tanári testület.

1. A felső tanfolyam tanári karának tagjai.

Mb. igazgató: **Dr. Löwinger Sámuel.**

Dr. Guttmann Mihály igazgató, tanította a B) csoportban a talmud statariet, a szertartást és az apologétikát 1942 november 7-én bekövetkezett haláláig. Heti óráinak száma: 8.

Dr. Löwinger Sámuel mb. igazgató, tanította az A) csoportban a Szentírást, a héber stílusgyakorlatokat, a B) csoportban a Szentírást, az exegetikus olvasmányokat, a talmud statariet, az I—III. évfolyamon a bevezetést a Szentírásba. Heti óráinak száma: 14.

Dr. Fischer Gyula pesti főrabbi, óraadó tanár, az elmúlt tanévben egészségi állapotára való tekintettel nem tartott előadásokat.

Dr. Friedman Dénes újpesti főrabbi, óraadó tanár, tanította a II. félévben az A) és B) csoportban a bevezetést a liturgia történetébe. Heti óráinak száma: 1.

Dr. Groszmann Zsigmond pesti rabbi, óraadó tanár, tanította a gyakorlati lelkészkedést a IV. és V. évfolyamban. Heti óráinak száma: 1.

Guttmann Henrik rendkívüli tanár, tanította az A) és B) csoportban a zsidó történetet és a történeti kútforrásokat, az A) csoportban a midrást. Heti óráinak száma: 7.

Dr. Hevesi Ferenc pesti rabbi, óraadó tanár, tanította az A) és B) csoportban a homiletikát és a vallásbölcseletet. Heti óráinak száma: 4.

Dr. Kálmán Ödön kőbányai főrabbi, óraadó tanár, tanította az A) és B) csoportban a II. félévben a hitoktatás pedagógiáját. Heti óráinak száma: 1.

Dr. Róth Ernő teológiai tanár, tanította az A) és B) csoportban a szertartást és a talmud cursoriet, az A) csoportban a talmud statariet és a bevezetést a kódex- és responsumirodalomba. Heti óráinak száma: 12.

2. A gimnázium (alsó tanfolyam) tanári testülete.

A tanár neve, alkalmazása, szaktárgyai, lakása	Szolgálati éveinek száma		Mely osztályokban, heti hány órában, mely tárgyakat tanít	Heti óraszám	JEGYZET (Egyéb elfoglaltság)
	össze- sen	ennél az intézet- nél			
Dr. Löwinger Sámuel mb. igazgató, teológia. VIII., József-körút 27	13	13	—	—	A templom és az internátus vezetője
Dr. Bader Dezső óraadó tanár, magyar-német. VI., Eötvös-utca 2	4	1	I., II., III., IV., V. német 2—2 órában, V. filozófia 2, honv. ism. az I. félévben	12	Az I. osztály főnöke, 1943. március 30-tól az Önképzőkör vezető-tanára
Dr. Csetényi Imre rendes tanár, magyar-történet. V., Pannonia-utca 33	21	21	I. magyar 3, tört. 2 II. „ 2, „ 2 III. „ 3, „ 2 IV. tört. 2, V. tört. 3	19	A IV. osztály főnöke, a történeti könyvtár őre
Dr. Dercsényi Móric rendes tanár, latin-görög. II., Zárda-utca 12	36	36	I. latin 5, görög 4 II. latin 4, görög 4	17	A II. osztály főnöke, a tanári kar képviselője a vezérőrbizottságban 1943. március 30-tól
Erdős Lajos óraadó tanár, rajz. VIII., Déry-utca 18	16	1	IV. műalk. ismertetése	2	—
Erényi Elemér óraadó tanár, természetr. rajz, földrajz. III., Zsigmond király-útja 68	29	14	I., II. term.-rajz 2—2 II. társ. tud. 1 III. vegytan 2 IV. földrajz 1	8	—
Dr. Friedman Dénes óraadó tanár, teológia. Ujpest, Beniczky-utca 8	14	4	II., III. zsidók története IV., V. „ „ V. rendsz. vallást.	3	—
Guttman Henrik főiskolai rk. tanár, teológia. Pestsztlőrinc, Széchenyi-u. 20	9	9	I., II. Pentateuchus 2 Hagiografa 3 III., IV., V. Próféták 3 Pentateuchus 3	11	—
Dr. Hahn István óraadó tanár, teológia. X., Cserkesz-utca 7	5	2	I., II. hébernyelv 1—1 I., II. talmud curs. 3 III., IV., V. misna 1	6	—
Hausbrunner Vilmos óraadó tanár, matematika, fizika. V., Gróf Teleki Pál-utca 4	44	36	I. matematika 2 III., IV. fizika 2—2 V. fizika 3	9	Jegyző, a fizikai szertár őre, a Segélyegylet titkára, a Menza vezető-tanára

Sorszám	A tanár neve, alkalmazása, szaktárgyai, lakása	Szolgálati éveinek száma		Mely osztályokban, heti hány órában, mely tárgyakat tanít	Heti óraszám	JEGYZET (Egyéb elfoglaltság)
		össze- sen	ennél az intézet- nél			
11.	Dr. Kálmán Ödön óraadó tanár, teológia. X., Cserkesz-utca 7	7	7	I., II. talmud. stat. 4 III., IV., V. talmud curs. 3	7	—
12.	Dr. Klein Móric óraadó tanár, egészségtan. VI., Teréz-körút 1/c	5	5	—	—	Kisegítő munkaszolgálatot teljesített
13.	Mende Jenő óraadó tanár, matematika, fizika. V., Csáky-utca 14	34	2	II., III., IV., V. matematika 2, 3, 2, 2	9	A második félévben
14.	Perényi Tivadar óraadó tanár, testnevelés. VII., Damjanich-utca 49	37	16	A testnevelést I., II. 3, III., IV., V. 2	5	A Sportkör vezető-tanára
15.	Resofszky Zoltán óraadó tanár, matematika, fizika. IX., Mester-utca 57	34	1	II., III., IV., V. matematika 2, 3, 2, 2	9	Az első félévben
16.	Dr. Róth Ernő teológiai tanár, teológia. I., Zugligeti-út 4	2	2	III., IV., V. talmud stat. 5	5	Könyvtáros, jegyzőhelyettes
17.	Szende Sándor óraadó tanár, ének, zene. I., Márvány-utca 14	39	12	I., II., III., IV. ének 1—1	4	A templomi énekkar vezetője
18.	Szilágyi Sándor óraadó tanár, magyar, latin. Pestszterzsébet, Vas Gereben-u. 16	31	2	II. magyar 3 III., IV. latin 4—4	11	A III. osztály főnöke
19.	Dr. Turán Pál óraadó tanár, matematika, fizika. VI., Izabella-utca 41	6	6	—	—	Kisegítő munkaszolgálatot teljesített
20.	Dr. Waldapfel József rendes tanár, magyar, latin, görög. I., Olasz fasor 13—15	18	18	III., IV., V. görög 3—3 V. magyar 3 V. latin 5	17	Az V. osztály főnöke, a tanári kar képviselője a vezérőlbizottságban 1943. március 30-ig, a magyar irodalmi könyvtár őre

A tanári kar nyug. tagja: Hausbrunner Vilmos, gimn. tanár.

A l t i s z t e k:

Müller András, szakaltiszt Spitzer Adolf, altiszt Urbán István, altiszt

3. A tanári testület társadalmi és irodalmi munkássága az 1942—43. iskolai évben.*

Dr. Löwinger Sámuel mb. igazgató, a M. Zs. Szabadegyetem igazgatója, az I. M. I. T. titkára, bibliai-bizottságának előadója, irodalmi bizottságának tagja, az O. R. E. és az Orsz. Izr. Tanítóegyesület választmányának, a P. I. H. képviselőtestületének tiszteletbeli működő tagja, kulturális bizottságának, könyvtári bizottságának, valamint a VIII. kerületi templomkörzet választmányának tagja, az I. M. I. T.-nek az Orsz. M. Zsidó Múzeum Tudományos és Művészeti Egyesületbe kiküldött tagja, a Magyar Zsidó Szemle szerkesztője, a Hertz-Biblia magyar kiadásának társszerkesztője, a Ferenc József Orsz. Rabbiképző Intézet „Écz Chájim“ Segélyző Egyesülete 1941—42. évi Jelentése c. kiadvány társszerkesztője.

Sajtó alatt lévő tanulmányai: Eliezer ben Jehúda héber levelei Bacher Vilmoshoz (Antal Márk Emlékkönyv, Kolozsvár), Nebuchadneccár álma Dániel könyvében (Emlékkönyv Löw Immanuel 90. születésnapjára, Szeged), Hagyományos irodalmunk a görög-zsidó kulturkapcsolatok tükrében (I. M. I. T. Évkönyv 1943), ugyanez német nyelven a Guttmann Mihály Emlékkönyvben. Kisebb cikkei jelentek meg a Magyar Zsidók Lapjában, az Izr. Tanügyi Értesítőben, a Magyar Izraelben, a Rabbiképző Intézet Évkönyvében, az „Écz Chájim“ Egyesület 1941—42. évi Jelentésében. — Előadásokat tartott a M. Zs. Szabadegyetemen (A zsidó tudomány magyar világhírességei), továbbá a Szabadegyetem továbbképző szemináriumában, a P. I. H. Goldmark-termi ifjúsági csoportjában és Intézetünk szombat délutáni és esti összejövetelein.

Dr. Csetényi Imre megjelent tanulmánya: A 60-as évek és a zsidók (Guttmann Mihály Emlékkönyv).

Dr. Friedman Dénes, az Újpesti Izraelita Hitközség főrabbi, Intézetünk vezérlőbizottságának teológiai előadója és tanügyi bizottságának jegyzője, az O. R. E. alelnök-pénztárosa, a VI. izr. községkerület előjáróságának tagja, az I. M. I. T. és az Orsz. Magyar Izr. Közművelődési Egyesület választmányi tagja, a Magyar Zsidó Szemle és a Magyar Izrael társszerkesztője, a Magyar Izrael bibliográfiai jegyzékének összeállítója, az újpesti Dr. Venetianer Lajos izr. elemi népiskola igazgatója. Dolgozatai jelentek meg a hazai zsidó lapokban és emlékkönyvekben. Előadásokat tartott a M. Zs. Szabadegyetemen és a hitközségek kulturális rendezvényein. Sajtó alatt: A zsidó történelem és irodalom kis tükre c. műve (320 lap).

Dr. Groszmann Zsigmond, pesti rabbi, a rabbiság e. i. elnöke, az O. R. E. elnöke, az Országos Tanács tagja, az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület és a Vivó és Atletikai Club egyházi elnöke, az Orsz. Magyar Izr. Közművelődési Egyesület igazgatósági, az I. M. I. T. és több kulturális-szociális egyesület választmányi tagja, a Magyar Izrael társszerkesztője, az Orsz. Izr. Tanítóképző Intézet vallástani képesítőjére kiküldött miniszteri szakbiztos, a Pesti Izr. Fiuárvaház tanügyi bizottságának tagja. Történelmi, teológiai, pasztorális dolgozatai, könyvismertetései és prédikációi jelentek meg a hazai zsidó felekezeti lapokban. Előadásokat tartott a M. Zs. Szabadegyetemen, a Pesti Izr. Hitközség vallásigazgató és ifjúsági csoportjaiban.

* Rövidítések: O. R. E. = Országos Rabbi-Egyesület, I. M. I. T. = Izraelita Magyar Irodalmi Társulat, P. I. H. = Pesti Izraelita Hitközség.

Guttman Henrik, az O. R. E. választmányi tagja, az I. M. I. T. választmányának, a Pestszentlőrinci Izr. Hitközség képviselőtestületének és iskolaszékének tagja *A Magyar Zsidó Szemle* társszerkesztője. Megjelent tanulmánya: „Marannen und Apostaten unter den spanischen Juden“. (Különlenyomat a Guttman Mihály Emlékkönyvből.)

Dr. Hahn István, a P. I. H. rabbi-vallástanára, az O. R. E. tanügyi bizottságának jegyzője. Megjelent dolgozatai: *Jesájától a negyedik eklogáig*. (Egy vallásos gondolat történetéhez.) (I. M. I. T. Évkönyv 1942; külön is.). *Dr. Guttman Mihály* (Libanon, 1942. IV. sz.) *Dr. Guttman Mihály* (Múlt és Jövő, 1942. dec. sz.). A mai zsidóság vezető szellemei (Budai Izr. Hitközség Naptára); kisebb cikkek és könyvismertetések az Izr. Tanügyi Értesítőben, a Hitközségi Tisztviselők Lapjában, az Orsz. M. Zs. Segítő Akció Évkönyvében, *A Zsidó Diák Naptárában*. Előadásokat tartott az I. M. I. T.-ben. (A törvény vallása), a Zsidó Kultúra Barátainak Társaságában (Javne, szellemi ujjászületés az állam romjain), a M. Izr. Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Orsz. Egyesületében (Az új héber irodalom főirányai); Intézetünk templomában emlékbeszédet mondott dr. Heller Bernátról; Intézetünk hallgatóinak Trumpeldor-émlékünnepélyén „Nemzeti és vallási vonások a mai zsidóságban“ címen tartott emlék-előadást.

Dr. Hevesi Ferenc pesti rabbi, Intézetünk vezérőlbizottsága oktatási bizottságának elnöke, az O. R. E. alelnöke, a Magyar Izr. Kézműves- és Földművelő Egyesület oktatási bizottságának egyházi elnöke, az I. M. I. T. igazgatóságának tagja, a Magyar Zsidó Szemle társszerkesztője. Előadásokat tartott a M. Zs. Szabadegyetemen. Megjelent „Az ókor zsidó bölcselete“ c. munkája (429 lap).

Dr. Kálmán Ödön, a Kőbányai Izraelita Hitközség főrabbija, az Orsz. Izr. Tanítóképző Intézet vezérőlbizottságának teológiai előadója, az O. R. E. alelnöke, az I. M. I. T. választmányának-, a VI. izr. községkerület előljáróságának-, a M. Kir. Gyűjtőfogház felügyelőbizottságának tagja, a Magyar Izrael felelős szerkesztője és kiadója, ugyanezen értesítőben az *Isszur v'hetter* (responsum) rovat valamennyi cikkének és több gyakorlati irányú dolgozatnak írója.

Dr. Róth Ernő, az O. R. E. elnökségének meghívott tagja, vallásügyi szakosztályának alelnöke, az I. M. I. T. biblia-bizottságának tagja. Megjelent dolgozatai: *A zsidó hithűség fellegvára*; *Guttman Mihály emléke*; *A Tan örökérvényűségéről* (*A Magyar Zsidók Lapjában*). Sajtó alatt: *Hevesi Simon mint haláchista* (az O. R. E. Hevesi Simon Emlékkönyvében); *A monogámiáról* (a Guttman Mihály Emlékkönyvben); *Szakvélemény a halálesetet közlő értesítések vallásjogi következményeiről* (az O. R. E. időszaki tájékoztatójában). Előadást tartott a M. Zs. Szabadegyetemen és a P. I. H. VIII. kerületi templomkörzetének előadássorozatában.

Dr. Turán Pál, megjelent *Über die Wurzeln der Dirichlet'schen „L“ Functionen* c. dolgozata (Acta Mathem.)

Dr. Waldapfel József, a Budai Izraelita Hitközség tanügyi bizottságának, az I. M. I. T. választmányának és irodalmi bizottságának, a Budapesti Philológiai Társaság és a Magyar Színháztudományi Társaság választmányának, a Klasszikus Műveltség Barátainak Egyesülete (Parthenon) igazgatóválasztmányának tagja. Megjelent tanulmányai: *A szegedi zsidók első magyar tanítója* (Libanon, 1942); *Eötvös József versfordításai* (Irodalom-

történeti Közlemények, 1942); Bánk-bán de Joseph Katona (Nouvelle Revue de Hongrie, 1943 és külön is); Najlepsza tragedia wegierska (Materiali obozove, 1943).

VI.

Ifjúsági Egyesületek.

a) A Goldziher Ignác Teológiai Társaság működését hátráltatta az a körülmény, hogy a hallgatók egy része az iskolaév folyamán hosszabb-rövidebb ideig honvédségi kiegészítő szolgálatot teljesített. A Társaság ügyeit egy öttagú bizottság intézte: *Békési Pál*, *Friedmann Jenő*, *dr. Gróssinger Sándor*, *Grünfeld Sándor* (mint a Bizottság titkára) és *dr. Günsberger Ferenc*.

A Társaság tagjainak működése a következőkben foglalható össze:

1) Az intézőbizottság közreműködött a honv. kis. szolgálatot teljesítő hallgatók segélyügyeinek intézésében.

2) A szombatesténként üléselő héber kör — *Chug Ivri* — héber előadásokban foglalkozott a zsidóság időszerű kérdéseivel. *Rottenberg Egon* „A modern zsidó papjelölt célkitűzései és eszmevilága“, *Briszkó Ottó* „Nietzscheanizmus és a zsidó világnézet“ címen tartott előadást. A kifejlődött viták során a hallgatók héber és magyar nyelven szóltak hozzá a felvetett kérdésekhez. Megjelent és felszólalt az előadásokon *dr. Löwinger Sámuel* mb. igazgató és *dr. Cseh Arnold*, a Tanítóképző Intézet igazgatója.

József Trumpeldor halálozási évfordulóján a *Chug Ivri* ünnepi emlékestet tartott. *Mandel Dezső* IV. éves hallgató héber bevezetője után *dr. Hahn István* teol. tanár héber és magyar nyelven áldozott a nagy hős emlékének.

3) A Társaság tagjai élénk részt vettek a Magyar Izr. Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Orsz. Egyesületének életében. Az Egyesület főtitkára *dr. Gróssinger Sándor*, helyettes főtitkára *Hornstein Géza* hallgató volt.

A M. I. E. F. H. O. E. Judaisztikai Társaságát is hallgatóink irányították. (Vezető: *dr. Billitzer Dezső* IV. éves hallgató.) Zsidó irodalmi tárgyú szemináriumi estéket rendezett. A bevezető előadást *dr. Hahn István* teol. tanár tartotta. Az előadásokon sor került *Salom Asch*, *Salom Aléchem*, *J. L. Perc*, *Stefan Zweig* munkásságának ismertetésére. A tavaszi előadások közül kiemeljük *dr. Neumann György* „Zsidóság és modern világnézet“ és *Briszkó Ottó* „Az Újkor zsidó racionalizmusáról“ szülő előadását. További előadások voltak: „100 év magyar zsidó költői“, „Purim, 3000 év zsidó humora“.

Április 16-án a M. I. E. F. H. O. E. Intézetünk templomában istentiszteletet tartott, melyen *dr. Gróssinger Sándor* mondott beszédet.

4) Bekapcsolódtak hallgatóink a Pártfogó Iroda munkájába is. A mozgalomban résztvevő hallgatók *Grünfeld Sándor* és *Gottlieb László* vezetésével ellátták a Magyar Izr. Pártfogó Irodától fentartott tanoncotthonok és vacsoráztatók vallási és kulturális gondozását. Péntek és ünnep estéken istentiszteleteket tartottak, önképzőköröket alapítottak és vezettek, nyilvános előadásokat rendeztek. Ellenőrzés céljából meglátogatták többszáz Budapesten dolgozó tanonc műhelyét és lakását s tapasztalataikról környezettanulmányokat és statisztikát készítettek.

5) Kisebb vidéki hitközségekben a hallgatók az őszi nagyünnepek alkalmával prédikációkat mondtak. Hallgatóinknak az intézeti templomban kifejtett tevékenységéről III., 3. „Valláserkölcsi nevelés“ cím alatt számolunk

be. IV. éves hallgatóink egy-egy havi temetői szolgálatot végeztek a Pesti Chevra Kadisa temetőjében.

b) A Bacher Vilmos Önképzőkör működése. A tanári kar a tanév kezdetén *dr. Csetényi Imre* tanár urat kérte fel az Önképzőkör vezetésére. Lemondása után *dr. Báder Dezső* tanár úr vette át a Kör irányítását.

Tisztikar: *Löwy László* V. o. t., ifjúsági elnök, *Biedermann Oszkár* IV. o. t., főtitkár, *Auspitz György* III. o. t., titkár, *Rosenzweig Ármin* V. o. t. és *Stern Gyula* II. o. t., pénztárosok, *Adler László* II. o. t. és *Keller Sándor* IV. o. t., könyvtárosok, *Ábrahám József* V. o. t., ellenőr.

Üléseiken előadások és szavalatok hangzottak el. Az ünnepélyeken az ifjúsági énekkar is résztvett. Az énekkar irányítását *Szende Sándor* tanár úr vállalta. A benyújtott pályamunkák közül kettő részesült jutalomban. A bibliai pályatételt *Steiner Erik*, a talmudit *Schwarcz Ernő* dolgozta ki sikeresen. Az önképzőkör jutalomdíját *Biedermann Oszkár* kapta.

A március 15-i ülés műsora a következő volt: Hiszekegy. Előadta az Énekkar. *Dr. Csetényi Imre* megnyitója. Kiss József: A naphoz. Szavalta: *Barta János*. *Biedermann Oszkár* ünnepi beszéde. Hubay: Magyar poème. Hegedűn előadta: *Adler László*. Petőfi szabadságszemlélete. *Klein Miklós* tanulmánya. Petőfi: Kutyák dala; Farkasok dala. Szavalta *Orenstein H. Pál*. Valahol, Valahol; Klapka Induló. Előadta az Énekkar. *Áprily Lajos*: Március. Szavalta: *Berkovits László*. Himnusz. Előadta az Énekkar.

A hősök vasárnapján tartott ünnepély műsora: Hiszekegy. Előadta az Énekkar. *Dr. Báder Dezső* megnyitója. *Vörösmarty*: Szózat. Szavalta: *Barta János*. *Biedermann Oszkár* ünnepi beszéde. Hősök emléke: Előadta az Énekkar. *Vajda József*: Apotheosis. Szavalta: *Elödi Pál*. *Emőd Tamás*: Héjja ne! Szavalta: *Schwarcz Jenő*. Himnusz: Előadta az Énekkar.

VII.

A felső tanfolyamon az 1942–43. tanévben a következő előadások tartottak:

Szentírás. A) csoport. Ezra és Nechemja. Heti 2 óra. Tanár: *Dr. Löwinger Sámuel*. B) csoport. A Szentírás történeti könyvei az ókori keleti párhuzamok figyelembevételével. Heti 2 óra. Tanár: *Dr. Löwinger Sámuel*.

Bevezetés a Szentírásba. I., II., III. évfolyam. I. félév: Általános bevezetés a Szentírásba. II. félév: Részletes bevezetés a Szentírásba. Heti 2 óra. Tanár: *Dr. Löwinger Sámuel*.

Exegétikus olvasmányok-Midrás. A) csoport. Midrás Tanchuma. Heti 1 óra. Tanár: *Guttman Henrik*. B) csoport. Szemelvények az exegétikus és hagyományos irodalomból a történeti könyvekhez. Heti 2 óra. Tanár: *Dr. Löwinger Sámuel*.

Héber gyakorlatok. A) csoport. Szemelvények a középkori héber költészetből. Ezra arám részeinek héber fordítása. Heti 1 óra. Tanár: *Dr. Löwinger Sámuel*.

Talmud statarie. A) csoport. Szemelvények Chullin I–III. fejezeteiből. Heti 5 óra. Tanár: *Dr. Róth Ernő*. B) csoport. Sabbát 115a–122b. Heti 5 óra. Tanár: *Dr. Löwinger Sámuel*.

- Talmud cursorie.** A) és B) csoport. Gittin 24a—30a, 32a—37b.
Heti 3 óra. Tanár: Dr. Róth Ernő.
- Szertartástan.** A) és B) csoport. Sulchán Áruach-Jóre Déa 1—34; Órach Chájim: válogatott fejezetek. Heti 3 óra. Tanár: Dr. Róth Ernő.
- Bevezetés a responsum és a kodexirodalomba.** A) csoport. Heti 1 óra.
Tanár: Dr. Róth Ernő.
- Liturgia.** A) és B) csoport. II. félév. Bevezetés a liturgia történetébe.
Heti 1 óra. Tanár: Dr. Friedman Dénes.
- Történet.** A) csoport. A zsidók története a középkorban. Heti 2 óra.
Tanár: Guttman Henrik. B) csoport. A magyar zsidók története.
Heti 2 óra. Tanár: Guttman Henrik.
- Történeti kútforrások.** A) csoport. Sévet Jehúda. Heti 1 óra. Tanár:
Guttman Henrik. B) csoport. Szemelvények a Magyar-Zsidó Oklevéltárból. Heti 1 óra. Tanár: Guttman Henrik.
- Vallásfilozófia.** A) és B) csoport. I. félév: A vallásbölcselet története.
Philo. II. félév: A gáoni kor misztikus irodalmának lélektani elemei.
Heti 1 óra. Tanár: Dr. Hevesi Ferenc.
- Vallásbölcseleti olvasmányok.** A) és B) csoport. Bachja ibn Pakudá
Chóvót hal'vavót munkájának olvasása. Heti 1 óra.
Tanár: Dr. Hevesi Ferenc.
- Pedagógia.** A) és B) csoport. II. félév. A hitoktatás célja és módszere.
Az óraegységről. Az értékiteletről. Heti 1 óra. Tanár: Dr. Kálmán
Ödön.
- Homiletika.** A) és B) csoportban. I. félév: Philo De ebrietate és de
sobrietate c. műveinek szónoklattani mérlegelése. II. félév: Gyakorlat.
Heti 1 óra. Tanár: Dr. Hevesi Ferenc.
- Gyakorlati lelkészkedés.** B) csoport. 1. A vallásváltoztatás törvényeinek
gyakorlati alkalmazása (áttérés, visszatérés, kitérés). 2. Betemetés,
exhumálás, halotthamvasztás. 3. A rabbi a zsidó egyházjogban.
Heti 1 óra elmélet az Intézetben és hetenkint egy délelőtti gyakorlat
a pesti rabbiság hivatalában. Tanár: Dr. Groszmann Zsigmond.

Teológiai előadások az alsó tanfolyamon:

- Szentírás.** A) csoport. Exodus. Heti 2 óra. Zsoltárok. Heti 3 óra.
B) csoport. Numeri. Heti 2 óra. Jesája II. része. Heti 3 óra. Tanár:
Guttman Henrik.
- Talmud statarie.** A) csoport. Bábá Mecia 94—104. Heti 4 óra. Tanár:
Dr. Kálmán Ödön.
B) csoport. Bécá 2a—9a, 12a, 29b—33a, 35b—végig. Heti 5 óra.
Tanár: Dr. Róth Ernő.
- Talmud cursorie.** A) csoport. Berachót II., IV., V., VII. fejezete, misnák
végig. Heti 3 óra. Tanár: Dr. Hahn István.
B) csoport. Makkót. Heti 2 óra. Tanár: Dr. Kálmán Ödön. Jóma
misnája végig, kapcsolatban a jom-kippuri avóda olvastatásával. Heti
1 óra. Tanár: Dr. Hahn István.

Héber nyelvtan. I. osztály. Hangtan és az alaktan a rendhagyó igékig. Heti 1 óra. II. osztály. Rendhagyó igék, szövegelemzési gyakorlatokkal kapcsolatban. Heti 1 óra. Tanár: Dr. Hahn István.

Zsidók története. II—III. osztály. Az egyiptomi kivonulástól a második templom pusztulásáig. Heti 1 óra. IV—V. osztály. A francia forradalom korától napjainkig. Heti 1 óra. Tanár: Dr. Friedman Dénes.

Rendszeres zsidó vallástan. Heti 1 óra. Tanár: Dr. Friedman Dénes.

VIII.

Pályatételek.

a) Szentírás.

Birálat

az „Ezra és Nechemja görög fordításai“ c. pályamunkáról.

A fenti címen kitűzött pályatételre egy munka érkezett be. Szerzője komoly igyekezetről tett tanúságot. Szorgalommal gyűjti az anyagot. A könyvek sorrendjét követi, versről-versre haladva, három kolumnában — könnyen áttekinthető módon — mutatja be a feldolgozott anyagot. Az elsőben a maszorétikus szöveget adja, a másodikban a megfelelő görög fordítás kitételeit nyújtja, végül pedig a rekonstruált héber olvasatokat. Nemcsak a LXX szokott szövegét, hanem annak variánsait is számbaveszi és amennyire lehetséges, a többi görög fordítás eltérő olvasatait is felhasználja. Egyes kitételeknél megkísérli annak kimutatását, hogy a fordítót milyen exegetikai szempontok vezették. A modern kommentátorok nyújtotta anyagot is tekintetbe veszi. Sajnos, több fontos exegetikai mű nem állott rendelkezésére. Nagyon sok hasznos útmutatást találhatott volna Kittel *Biblia Hebraica*-jában is.

Magát a problémát még nem sikerült a szerzőnek megoldania; hasznos anyaggyűjtése előmunkálatnak tekinthető, amelynek alapján megkísérelheti a felvetett kérdések megoldását. Helyesen tenné, ha mindenekelőtt megpróbálná rekonstruálni azt a héber szöveget, amely a LXX fordítója előtt lehetett, tekintet nélkül arra, hogy ez jobb-e, vagy rosszabb-e a maszorétikus szövegnél. Miután ezt megállapította, a jegyzetekben lehetne közölni a variánsok alapján adódó héber olvasatokat. Külön kellene foglalkoznia a többi görög fordítással. Ha ezzel elkészült, fel kell majd vetnie azt a kérdést, hogy a fordítás készítője milyen korban élt, milyen szempontok vezették fordításában, melyik más bibliai könyv fordítójával lehet azonos — itt természetesen elsősorban a történeti könyvek jönnek számításba — s végül, hogy az előtte álló héber szöveg olvasatai között akadnak-e olyanok, amelyek megbízhatóbb hagyományokat őriztek meg, mint a maszorétikus szöveg.

A bemutatott részletmunka azt igazolja, hogy szerzőjétől joggal remélhetjük a kérdés helyes és kimerítő megfejtését: hozzáértésről és kellő szorgalomról tanuskodik. Éppen ezért a teljes pályadíj kiadását javasoljuk.

Dr. Löwinger Sámuel.

A pályadíj nyertese: Klein Elek Elemér, II. éves hallgató.

b) Talmud.

Bírálat

„A vélelem szerepe a Talmudban,
különös tekintettel a házasságjogra“

ענין החזקה בכלל ובדיני אשות בפרט című pályamunkáról.

A fenti cím alatt kitűzött pályatételre egy munka érkezett be, 26 oldalnyi terjedelemben. (Jeligéje: Zsolt. XXVII. 14.)

A szerző minden bevezető definíció nélkül, a Talmud idevágó főhelyének idézésével kezdi el munkáját. Nem hangsúlyozza azt a tényt, hogy a vélelem alkalmazása a jogi életben nélkülözhetetlen, mert a tényállás rendszerint nem állapítható meg teljes biztossággal. Dolgozata a tárgykör jelentőségéhez és gazdag anyagához viszonyítva kis terjedelmű; de ezt sem tagolta, hanem minden átmenet nélkül írta le gondolatait egyetlen fejezetben. Ez a körülmény erősen csökkenti dolgozata értékét. A munkából az következtethető, hogy a szerző nem tisztázta azokat a szempontokat, amelyek szerint a tárgyat feldolgozni kívánta. Ilyen szempontok lehetnek pl. a következők: 1. a vélelem lényege; 2. a vélelem jelentősége (szükség van-e rá és milyen befolyása van a jogi életre?); 3. a vélelem fajtái (vélelmezés a korábbi állapot, további fennállására; vélelmezés egy állapot bekövetkezésére, erkölcsi ténykedés, erkölcsi érzés, gyakorlati tapasztalat, valamint logikai meggondolások alapján); 4. a vélelem gyakorlati alkalmazása (felsorolása azoknak a talmudi helyeknek, ahol sor kerül a vélelem alkalmazására). Itt tág tere nyílt volna a házasságjog tárgyalására, amit a pályatétel címében „különös tekintettel“ jelzéssel kiemeltünk. Ugyancsak itt kellett volna a szerzőnek tárgyalnia azt a manapság időszerű súlyos kérdést, hogy a háborúban eltűnt férfiak milyen körülmények mellett vélelmezhetők halottnak, illetve asszonyaik mikor mehetnek férjhez.

Stilusa nem kiforrott. A szerző által alkalmazott idézési mód kifogásolható. Nem lehet ugyanis teljes oldalakat minden egyéni hozzászólás nélkül idézni. A források pontos megjelölését egyébként is teljesen elhanyagolja.

Dicsérendő ezzel szemben a szerzőnek e nehéz kérdés megértése iránti törekvése, valamint a Talmudban és a hagyományos irodalomban való meglehetősen jártassága.

Mindezek alapján javaslom a pályadíj felének kiadását.

Az egész pályadíj akkor lesz kiadható, ha a szerző dolgozatát a fenti szempontok figyelembevételével átdolgozza.

Dr. Róth Ernő.

A pályamunka szerzője: *Ivanofszky László*, II. éves hallgató.

c) Gyakorlati lelkészkedés.

Bírálat.

„A hitközségi közigazgatás feladatai a vallásgondozás terén“ című dolgozat kegyeleti aktusnak van szánva néhai Eppler Sándor emlékére. Bár dolgozatiró bevezetőben igéri, hogy a hitközségi közigazgatás problémá-

ját tudományos módszerrel fogja „pertraktálni“ — távolról sem nyújt tudományos fejtegetést, csupán egy őszinte akarással megírt propaganda-iratot. Dicséretes buzgalma és lelkesedése olykor naivul hat, így nyomban a bevezetésben, amikor a reánehezédő „súlyos felelősségérzetet“ emlegeti.

A 28 oldalnyi dolgozat első nagyobb része történelmi áttekintésnek van szánva. Itt jól felhasználhatta volna Venetianer „A zsidóság szervezete“ című könyvét, amelyet az irodalomban meg sem említ, holott az alapvető munka. A 17. oldalon kezdi „saját“ elgondolásait közölni, amelyek azonban semmi eredetit nem adnak, hanem csak közismert, némely hitközségben részben már meg is oldott problémák felsorolását.

Nem ügyel a mai „hitközség“ és az emancipációs kort megelőző „község“ (3. old.), a „papi vezetőség“ és a „rabbini vezetőség“ (6. old.) közti lényeges különbségre. A laikus ember nem „közönséges“ ember (13. old.). Nálunk nincs „neológia“, de van liberális vagy haladó zsidóság (28. old.).

A dolgozatnak technikai hibája, hogy nincs tagozva, nélkülöz minden beosztást: község, templom, vágóda, mikvó, mácosz-gyár, óvoda, iskola, hitoktatás stb., mind egybefolyik nála.

A pályadíj nem adható ki.

Dr. Groszmann Zsigmond.

d) Az 1943/44. tanévre kitűzött pályatételek.

1. **Szentírás:** Júda és Izrael külpolitikai problémái a nagy prófétáknál, különös tekintettel az asszir-babilóniai forrásokra.
2. **Talmud:** A képviselő alkalmazhatósága és érvényessége tiltott cselekmények elkövetésében. (שליח לדבר עבירה)
3. **Vallásbölcselet:** A középkori zsidó vallásfilozófusok ismeretelméleti eszméi.
4. **Történelem:** A zsidók a középkori Európa mezőgazdasági életében.
5. **Gyakorlati lelkészkedés:** A rabbi közjogi helyzete a magyar hitközségekben.
6. **Liturgia:** Böjti istentiszteleteink története.
7. **A vallásoktatás metodikája:** Milyen eszközökkel nevelhető a zsidó gyermek hívő és öntudatos emberré.
8. **A dr. Goldschmied Mór** nevére tett alapítványból: A Palesztina-gondolat liturgiánkban.

A pályamunkák benyújtásának határideje 1944. május 1. A pályadíjnyertes munkákat 150—150 pengővel jutalmazzuk.

Pályatétel dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi emlékére.

Frankl Lajos m. kir. kormánytanácsos, igazgató 500 pengőt ajánlott fel a *dr. Hevesi Simon* emlékére kitűzendő pályadíjra. A pályatétel címe: **Hevesi Simon bölcsészettudományi munkássága.** A pályázat feltételei: 1. A pályamunka benyújtási ideje 1943. szeptember 1. 2. A pályadíj összege 200 pengő. 3. A sikeresen megoldott pályamunka, melynek terjedelme két, legfeljebb három nyomtatott ív lehet, kiadási költségeihez 300 pengővel járulunk hozzá.

IX.

A növendékek névsora.

a) A felső tanfolyam hallgatóinak névsora:

A *-gal jelöltek a tanév közben kimaradtak.

I. évfolyam.

Ábrahámovits László, Ungvár	Markovits Elemér, Uglya
Baranyai György, Fülöpszállás	20 Mermelstein Miklós, Szombathely
Bernád Edvin, Ds	Mittelmann Viktor, Ungvár
(2. félév)	Nemes Béla, Ujpest
Blau Imre, Abaujszántó	Récsei Dénes, Pécs
5 Eisner József, Ökörmező	(2. félév)
Fränkel László, Budapest	Rosenthal Ede, Kolozsvár
Friedmann Egon, Marosvásárhely	(2. félév)
Goldberg Lajos, Nyiregyháza	25 Rottenberg Egon, Kassa
Gottesmann Andor, Munkács	Schoor Sándor, Órhegyalja
10 Grosz Lajos, Miskolc	Schwartz Simon, Kassa
Hammer Mihály, Hajdúnánás	Slomovits Mihály, Aknaszlatina
Kiss Tibor, Ujvidék	Sternberger Ernő, Kaba
Komlós János, Budapest	30 Szász Miklós, Eperjes
Komlós Salamon, Nagypeleske	Szirtes László, Siklós
15 Krámer Béla, Budapest	Weinberger Jenő, Szomotor
Kurtz Péter, Tapolca	Weinfeld István, Gyöngyös
Landler Péter, Budapest	Weisz József, Sátoraljaujhely
Láng György, Budapest	35 Weisz Tibor, Ungvár

II. évfolyam.

Békési Pál, Budapest	Ivanofszky László, Budapest
Briszk Ottó, Kolozsvár	10 Klein Elek Elemér, Miskolc
Davidovits Soma, Husztsófalva	Schmideg József, Győr
Eisler László, Ujpest	Schweitzer József, Veszprém
5 Gottlieb László, Salgótarján	Stern István, Ungvár
Grünfeld Sándor, Nagyvisnyó	Waldner László, Gyöngyös
Hornstein Géza, Hajdúnánás	

III. évfolyam.

Ardai György, Debrecen	10 Remete László, Budapest
Berger Andor, Szatmárnémeti	Rosenberg Dezső, Békéscsaba
Friedmann Jenő, Gyón	Rubin Jenő, Szerednye
Genuth József, Gyöngyöspata	Spiegel Aladár, Munkács
5 Grünbaum Adolf, Miskolc	Spiegel Tibor, Munkács
Dr. Günsberger Ferenc, Csorna	15 Dr. Spitz László, Visk
Herskovits Majer, Gánya	Dr. Szekeres Péter, Budapest
Horváth Tibor, Temesvár	Davidovits Ferenc*,
Dr. Neumann György, Győr	Gyergyótölgyes

IV. évfolyam.

Dr. Billitzer Dezső, Érmihályfalva	Kämpfner Andor, Érsekujvár
Blum Béla*, Szatmárnémeti	10 Dr. Lisser László, Szerencs
Davidovits Emil, Huszt	Mandel Dezső, Csepe
Eisenberger Ferenc, Szeged	Dr. Morgenstern Benő, Budapest
5 Dr. Fischer Zoltán, Balmazújváros	Moskovits Mihály, Visóoroszi
Glück György, Nyiregyháza	15 Róna Iván János, Budapest
Goldberger Sándor, Tiszalök	Dr. Schvarczkopf Miklós, Debrecen
Jólesz László, Poroszló	Ungár László*, Nyiregyháza
	Dr. Weisz Árpád, Veszprém

V. évfolyam.

Dr. Angyal Béla, Hajdú- böszörmény	Grosz Izsák, Avafelsőfalu (1. félév)
Braun László, Szentés	Dr. Grünberger László, Debrecen
Dr. Fein Emil, Kiskőrös	Dr. Kepecs Imre, Felsőszopor
Dr. Gróssinger Sándor, Méhtelek	Dr. Kohn Béla, Hajdúdorog
5 Dr. Grosz Ernő, Szatmárnémeti	Dr. Schlesinger Miksa, Harsány

b) Az alsó tanfolyam növendékei.

A *-gal jelölt növendékek évközben kimaradtak.

I. osztály.

Altmann Imre, Debrecen	Rosenberg Richard,* Máramarossziget
Berkovics Jeremiás, Kolozsvár	Rosenberg Salamon*, Kassa
Ehrentreu Ervin, Budapest ism.	10 Róth Tibor,* Hajdudorog
Finkelstein László, Kiskunfélegyháza	Róth Viktor, Kolozsvár
5 Grosz Tibor, Kunhegyes	Sichermann László, Mád
Grünfeld László*, Miskolc	Somogyi Ferenc, Diósgyőr
Mózes György, Budapest	Stern Tibor, Miskolc
	15 Szőnyi Gábor, Halmi

II. osztály.

Ádler László, Budapest
Braun Alfréd, Pomáz
Elődi Pál, Budapest
Gutfreund István, Budapest
5 Lusztig Miklós, Pécs

Slomovits Hugó,
Máramarossziget
Steiner Erik, Budapest
Stern Gyula, Budapest

III. osztály.

Auspitz György, Hajdunánás
Krón László, Encs

Lindenfeld Ervin, Mád
Schwarcz Ernő, Zemplénagárd

IV. osztály.

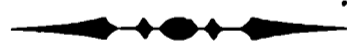
Bass Andor, Budapest
Biedermann Oszkár,
Nagyvisnyó
Féder József, Nyiregyháza
Feldmann Tibor, Püspökladány
5 Goldberg Sándor, Nyiregyháza

Hermann István György,
Budapest
Keller Sándor, Szikszó
Ornstein H. Pál, Hajdunánás
Schwartz Jenő, Kisvárd

V. osztály.

Ábrahám József, Gyöngyös
Aszódi Pál, Budapest
Barta János, Székesfehérvár
Braun Károly, Sátoraljauhely
5 Berkovits László, Budapest
Blaustein Sándor, Kisvárd
Klein Gyula, Budapest
Klein Miklós, Sátoraljauhely
Klein Tibor, Megyaszó

10 Löwy László, Mád
Mermelstein László, Gyöngyös
Pollák Zoltán, ism. Érmihályfalva
Rosenzweig Armin, Szeged
Schreiber Becalél, Budapest
15 Skreikes László, Budapest
Weisz Béla, Beregszász
Weizmann Pál, Újpest

X.

Statisztikák.

A tanulók száma és fontosabb adatai.

A datcsoportok		I.	II.	III.	IV.	V.	Összesen
		o s z t á l y					
a) A tanulók számának alakulása	Beirt nyilvános tanulók	14	8	4	9	17	52
	Beirt magántanulók	1	—	—	—	—	1
	Osztályoztatott	12	8	4	9	17	50
b) A tanulók kormegoszlása	1928	2	—	—	—	—	2
	1927	6	6	—	—	—	12
	1926	—	2	—	—	—	2
	1925	2	—	—	5	1	8
	1924	2	—	1	3	6	12
	1923	—	—	1	—	7	8
	1922	—	—	1	—	2	3
	1921	—	—	1	1	1	3
c) A tanulók anyanyelve	Magyar anyanyelvű	12	8	4	9	17	50
	Németül is tud	1	—	—	1	—	2
	Románul is tud	—	—	—	—	1	1
d) A szülők foglalkozása	Kisiparos	3	3	1	2	5	14
	Kiskereskedő	2	—	2	2	9	15
	Kereskedelmi alkalmazott	5	2	—	3	1	11
	Közlekedési váll. v. alk.	—	—	—	—	1	1
	Pap, tanár, tanító	1	2	1	1	—	5
	Másféle értelmiségi	—	—	—	—	1	1
	Hitk. alkalmazott	—	1	—	1	—	2
	Nyugd. köztisztv.	1	—	—	—	—	1
e) A szülők lakóhelye	Budapest	1	3	—	2	6	12
	Pest vm.	3	1	—	—	3	7
	Abauj-Torna vm.	—	—	1	1	—	2
	Baranya vm.	—	—	—	—	1	1
	Bereg vm.	—	—	—	—	1	1
	Bihar vm.	1	—	—	1	—	2
	Borsod vm.	—	—	1	1	—	2
	Debrecen	—	1	—	—	—	1
	Győr	—	—	—	1	—	1
	Hajdú vm.	—	—	—	—	2	2
	Heves vm.	1	—	—	—	—	1
	Kassa	2	—	—	—	—	2
	Kolozsvár	—	1	—	—	—	1
	Máramaros vm.	2	—	1	—	—	3
	Miskolc	—	1	—	—	—	1
	Pécs	—	—	—	3	1	4
	Szabolcs vm.	—	—	1	—	3	4
Szatmár vm.	1	—	—	—	—	1	
Vas vm.	—	1	—	—	—	1	
Zemplén vm.	—	1	—	—	—	1	
f)	villamoson jár be....	1	—	—	—	2	3

A datcsoportok		I.	II.	III.	IV.	V.	Összesen
		o s z t á l y					
g) Óra- mulasztások	30 óránál kevesebbet mulasztott	4	4	1	4	6	19
	Igazoltan mulasztott órák száma	696	223	368	299	1415	3001
	Igazolatlanul mulasztott órák sz.	—	—	26	—	8	34
h) Lakás szerint (internátus)	1. Szüleinél lakik	3	4	—	2	7	16
	2. Kosztadónál	2	—	2	2	3	9
	3. Internátusban lakik	7	4	2	5	7	25
i) Általános előmenetel	Jeles előmenetelű	1	—	—	—	1	2
	Jó előmenetelű	2	2	2	2	6	14
	Elégséges előmenetelű	3	4	2	7	10	26
	Elégtelen egy tárgyból	3	1	—	—	—	4
	Elégtelen két tárgyból	2	1	—	—	—	3
	Elégtelen több tárgyból	—	—	—	—	—	—

A tanulók számának alakulása 1920/21–1942/43-ig.

Tanév	I.	II.	III.	IV.	V.	Összesen
	o s z t á l y					
1920/21	4	4	1	6	4	19
1921/22	12	9	2	2	6	31
1922/23	15	13	8	2	1	39
1923/24	13	12	12	7	—	44
1924/25	9	16	12	10	7	54
1925/26	13	8	12	13	10	56
1926/27	17	9	8	11	11	56
1927/28	20	17	8	6	9	60
1928/29	16	21	14	9	8	68
1929/30	19	12	16	12	8	67
1930/31	19	17	14	8	9	67
1931/32	11	15	15	13	7	61
1932/33	10	12	12	13	13	60
1933/34	7	9	11	12	13	52
1934/35	16	8	8	11	12	55
1935/36	13	15	8	9	9	54
1936/37	22	9	15	6	7	59
1937/38	13	14	8	13	5	53
1938/39	15	14	10	7	13	59
1939/40	10	14	12	9	7	52
1940/41	4	10	15	10	9	48
1941/42	13	4	10	15	8	50
1942/43	12	8	4	9	17	50

A tanulók magaviselete és tanulmányi eredménye.

Osztály	Magaviselet				Vallástan				Magyar				Latin				Görög				Német			
	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen
I.	7	4	—	—	2	3	7	—	2	2	8	—	—	1	7	4	1	2	6	3	2	5	5	—
II.	5	3	—	—	3	3	2	—	—	3	5	—	—	1	6	1	—	3	3	2	2	3	3	—
III.	2	2	—	—	3	—	1	—	1	2	1	—	—	4	—	—	—	3	1	—	2	2	—	—
IV.	4	6	—	—	4	2	3	—	4	5	—	—	—	3	6	—	—	3	6	—	—	7	2	—
V.	17	—	—	—	5	6	6	—	4	9	4	—	1	8	8	—	2	8	7	—	6	2	9	—

Osztály	Történet				Társ. ism.				Földrajz				Természetrész				Vegytan				Matematika			
	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen
I.	4	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	5	—	—	—	—	—	5	1	6	—
II.	1	5	2	—	6	2	—	—	—	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	3	5	—
III.	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	1	1	2	—
IV.	2	4	3	—	—	—	—	—	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	—
V.	4	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	10	—

Osztály	Természettan				Műalk. ism.				Filozófia				Egészségtan				Testgyakorlás				Ének			
	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen	jeles	jó	elégseges	elégtelen
I.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	fB 4	3	6	3	—
II.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	2	4	2	—
III.	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	fB 2	1	2	—	fB 4
IV.	1	3	5	—	4	5	—	—	—	—	—	—	6	1	2	—	2	1	6	—	3	2	4	—
V.	2	8	7	—	—	—	—	—	9	8	—	—	—	—	—	—	7	7	1	fB 2	—	—	—	—

Osztály	Rendszeret			
	jeles	jó	elégseges	elégtelen
I.	4	4	4	—
II.	2	5	1	—
III.	1	2	1	—
IV.	2	5	2	—
V.	10	6	1	—

Az Intézet felszerelésének gyarapodása és évvégi állománya 1942. december 31-én.

Vagyontárgyak	Gyarapodás			Tanévvégi állomány	
	Vétel drb.	Ajándék drb	Érték pengő	Darab	Érték pengő
Butorok, irodai felszerelés ...	—	1	300.—	499	13,631.90
Földrajzi szertár... ..	—	—	—	37	712.30
Természetrizsi szertár ...	—	—	—	78	1,192.12
Természettani szertár ...	—	—	—	312	9,022.—
Torna szertár	—	—	—	63	1,170.—
Összes vagyon	—	—	300.—	989	25,728.32
lfjusági könyvtár... ..	—	—	—	449	1,660.—

A gimnázium helyiségeinek kimutatása.

Tanterem van 5. Az I. o. alapterülete 60.5 m², II. o. 45.5 m², III. o. 37.7 m², IV. o. 41 m², V. 37.7. m². Tanácsterem: 40 m², díszterem 118 m², tornaterem 70 m², természettani szertár 38.4 m², könyvtári nagyterem 72 m², olvasóterem 35 m², könyvtárnoki szoba 22 m², igazgatói szoba 30 m², igazgatói iroda 18 m², előszoba 18.6 m², templom 110 m², udvar 264 m².

XI.

Könyvtár.

Könyvtáros: dr. Róth Ernő

A könyvtár működését az 1942—43. tanévben megnehezítette az anyagi eszközök nagyfokú hiánya. A nemzetközi postaforgalomban fennálló zavarok is jelentősen megakadályozták a külföldön megjelent könyvek beszerzését. Ezek következtében az újabb irodalmi termékeket nem szerezhettük be kellő számban, sőt a beállott hiányokat sem pótolhattuk. A könyvtár állományát így főleg honi irodalmi termékek gyarapították, de ezek is nagyjából ajándékként jutottak birtokunkba.

Az 1942/43. tanévben könyvtárunk állománya 170 kötetel gyarapodott és így jelenlegi könyvállományunk: 41.551 kötet; kéziratállományunkat egy darabbal gyarapította dr. Rosenak Miksa egészségügyi főtanácsos úr, amelyért ezton is hálás köszönetünket fejezzük ki. A 170 kötetből 92 darab volt az ajándék, 78 darab vásárlás útján került könyvtárunkba.

Köszönetet mondunk a Statisztikai Hivatalnak, az IMIT-nek, a Magyar Zsidó Szemle szerkesztőségének az ajándékozott könyvekért és folyóiratokért. Ugyancsak köszönet illeti főtisztelendő dr. Hevesi Ferenc pesti rabbi urat, az Intézet tanárát, hogy ujonnan megjelent munkájából 30 példánnyal ajándékozta meg könyvtárunkat. E könyvekből több érdeemes hallgatónkat

jutalmaztuk. Hálás köszönettel tartozunk megboldogult Dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi családjának, hogy a hagyatékból egy értékes könyvszekrényt és több száz füzetet ajándékozott a könyvtárnak. Az ajándékozott anyag leltározása most van folyamatban. Az Intézet temploma ezidén is támogatta anyagilag a könyvtárat.

Ajándékkönyvet, füzetet a következők küldtek könyvtárunknak:

Béri Kovács Győző	Dr. Láczer Dénes
Budai Izr. Hitközség	Magyar Zsidók Pro Palesztina
Özv. Csermely Gyuláné	Szövetsége
Dr. Deutsch Gábor	Miskolci Chevra Kadisa
Endrei Ferenc	Dr. Munkácsi Ernő
Fürst Aladár	Dr. Neumann György
Gisle Johnson	Dr. Pákozdi László Andor
Özv. dr. Grauer Vilmosné	Pesti Izr. Hitközség gimnáziuma
Dr. Groszmann Frigyes	Pesti Magyar Kereskedelmi Bank
Dr. Gróssinger Sándor	Portugál követség
Dr. Guttmann Henrik	Sas Irén
Dr. Hevesi Ferenc (30 darab)	Dr. Salamon Henrik
Dr. Jakab Jenő	Dr. Scheiber Sándor
Kardos László	Sós Endre
Özv. Klein Jakabné, Kiskőrös	Dr. Teszler Hermann
Dr. Kohn Béla	Várkonyi Nándor
Dr. Komlós Ottó	

A könyvtár forgalma ezévből is igen jelentős volt, mind az olvasóteremben való használat, mind a kölcsönzés terén. A könyvtár leltárának felvétele és az új katalógus elkészítése folyamatban van és valószínűleg a nyár folyamán befejeződik.

A kéziratokat dr. Löwinger Sámuel mb. igazgató, a történeti könyvtárat dr. Csetényi Imre, a magyar könyvtárat dr. Waldapfel József tanár őrzi.

XII.

Beszámoló az „Écz Chájim“ Segélyző Egyesület 1942–43. évi működéséről.

Az Egyesület az elmúlt évben is fokozott mértékben igyekezett eleget tenni alapszabályszerű célkitűzéseinek. A hallgatók tekintélyes részének előbb honvédelmi kisegítő szolgálatra, majd a lelkész-képző tanfolyamra történt behívása fokozottabb terheket rótt az Egyesületre, de nagylelkű támogatóink és tagjaink áldozatkészségének segítségével sikerült ezirányú segélyezési feladatainknak is megfelelni.

A folyó tanévben elvesztettük dr. Guttmann Mihályt, az Intézet nagynevű igazgatóját, egyesületünk elnökét, akinek jelentős működését az 1942. évi november 16-án megtartott közgyűlésünkön méltatta dr. Földes István ü. v. társelnök, akinek indítványára Egyesületünk elhatározta, hogy arcképét megfesteti a teológia diszterme számára. Az arcképleleplezés 1943. május hó 31-én történt megható ünnepség keretében, amelyen megjelentek Stern Samu, az Országos Izr. Iroda elnökével az élen felekezeti

és intézményeink vezető személyiségei és az elhunyt Elnök nagyszámú tisztelői. Az ünnepségen *dr. Földes István* ü. v. társelnök mondott megnyitó beszédet. *Ábrahámsohn Manó* főkantor zsoldáréneke után *dr. Frenkel Jenő* szegedi rabbi avatta fel magas szárnyalású emlékbeszédben az arcképet, *Gombos Lilly* festőművésznő kitűnő alkotását. *Dr. Boda Ernő*, a vezérlőbizottság elnöke tartott ezután beszédet és vette át az Intézet részére a képet, majd *Békési Pál* III. éves hallgató szavalta el alkalmi költeményét. Végül *Ginczler Herman*, az Egyesület Menza és Internátus Bizottsága elnökének zárószavával fejeztük be a megindító emlékünnepelet.

Az 1941—42. évről szóló zárószámadást a közgyűlés tudomásul vette és elfogadta az 1942—43. évre előterjesztett költségvetést. A tisztújítás során megválasztották a tisztikart és választmányt, valamint a számvizsgálóbizottság tagjait. Az Egyesület pénztárosává választotta *Szepesi Jenő* volt igazgató, revizort, *Ginczler Herman* m. kir. kormánytanácsos pedig a Menza és Internátus Bizottság elnöke lett. Az Egyesület elnöki tisztét az alapszabályoknak megfelelően *dr. Löwinger Sámuel* mb. igazgató hivatalból tölti be.

A taggyűjtés terén kiváló eredménnyel működött *dr. Klein Ernő*, érsekújvári főrabbi úr, aki 17 új tagot szerzett Egyesületünknek. E példaadó munkásságáért a választmány a főtisztelendő úrnak köszönetét fejezte ki.

Elhatározta az Egyesület, hogy a növendékek szombatesti összejöveteleinek céljaira állandó támogatást szavaz meg. *Dr. Farqas József* rabbi javaslatára a választmány újra felfektette az Egyesület „Aranykönyvét” az Egyesület áldozatkész pártfogói és támogatói nevének megörökítésére.

Az év folyamán az Elnökség körlevélben fordult a tagokhoz a tagdíjak befizetése és új tagok gyűjtése érdekében. Az akció eredménnyel járt. A rabbik közül kiemeljük *dr. Farqas József*, *dr. Hevesi Ferenc*, továbbá *dr. Deckner Gábor* (Budapest), *dr. Enten Manó* (Kassa), *dr. Frenkel Bernát* (Budapest), *dr. Heves Kornél* (Szolnok), *dr. Jakab Jenő* (Gyöngyös), *dr. Krausz Henrik* (Siklós), *dr. Lövy Ferenc* (Marosvásárhely), *dr. Rosenthal László* (Tata), *dr. Rubinstein Mátyás* (Szekszárd), *dr. Wallenstein Zoltán* (Pécs), *dr. Weinberger Mózes* (Kolozsvár) és *dr. Winkler Ernő* (Nagykanizsa) főtisztelendő urak támogató tevékenységét, akiknek ezúton is hálás köszönetünket fejezzük ki.

De köszönet illeti az Egyesület alapító és rendes tagjait is, kik szegénysorsú növendékeinket támogatják, hogy tanulmányaikat lehetőleg anyagi gondoktól mentesen végezhessék. A zsidó társadalom a jövőben remélhetőleg még az eddiginél is intenzívebben fog segítségére lenni jövődő rabbijainak abban, hogy tanulmányaik ideje alatt minél szorgalmasabban mélyedhessenek el studiumaikban és készülhessenek szent hivatásukra.

Az Egyesület az elmúlt évben P 7,816.39, azaz *Hétezernyolcszáz-tizenhatpengő 39 fillért* fordított az Intézet hallgatóinak és tanulóinak segélyezésére; ez az összeg az Intézet keretein belül nyújtott teljes segélyezésnek mintegy 41 0/0-a.

Alább közöljük a nagyobb adományok és az alapító tagdíjak befizetőinek, valamint az adományozó hitközségek és szentegyletek névsorát, amelyek közül külön köszönet illeti a *Pesti és a Budai Izraelita Hitközségeket* és a *Pesti Szentegyletet* hathatós támogatásukért.

a) Az Egyesület tisztikara és választmánya:

T i s z t i k a r :

Elnök: *Dr. Löwinger Sámuel* mb. igazgató.

Társelnök: *Dr. Földes István* ügyvéd, a Pesti Izr. Hitközség előjárója.

Titkár: *Hausbrunner Vilmos* tanár.

Pénztáros: *Szepesi Jenő* v. igazgató, revizor.

Ellenőr: *Schwartz Sándor* igazgató, a Pesti Szentegylet előjárója.

A Menza és Internátus Bizottság elnöke: *Ginczler Herman* építész-mérnök, m. kir. kormánytanácsos.

A választmány tagjai: *dr. Endrei S. Henrik*, a Pesti Chevra Kadisa igazgató-főtitkára; *dr. Farkas József* körzeti rabbi; *Gubi Ármin* igazgató; *dr. Klein Henrik* ügyvéd; *Kún Dezső* gyáros, a IX. kerületi templomkörzet elnöke; *dr. Orova Zsigmond*, az Óbudai Izr. Hitközség v. elnöke; *dr. Scheiber Lajos* körzeti rabbi; *dr. Szemere Samu*, az Orsz. Izr. Tanítóképző Intézet nyug. igazgatója, tanügyi főtanácsos; *Szőnyi Sándor*, nyug. felsőkereskedelmi iskolai tanár; és az Intézet tanári testületének tagjai.

b) Alapító tagdíjak és nagyobb adományok:

Dr. Farkas József rabbi	P 170.—	Kolozsvári Izr. Hitközség	P 100.—
Dr. Farkas József gyűjt.	„ 20.—	M. Izr. Orsz. Irodája	„ 100.—
Ferenczi József	„ 150.—	Mandula család	„ 250.—
Goldschmied József	„ 127.—	Pollák Lajos	„ 100.—
Ginczler Herman	„ 450.—	Rajki István	„ 100.—
Gubi Ármin	„ 100.—	Dr. Sági Béla	„ 100.—
Dr. Hevesi Ferenc rabbi	„ 100.—	Szőnyi Sándor	„ 150.—
özv. Heisler Vilmosné	„ 320.—	Ujpesti Izr. Hitközség	„ 100.—
Dr. Jakab Jenő rabbi gyűjt.	„ 35.—	Dr. Vermes József	„ 200.—
Dr. Gellért Ármin	„ 100.—	Weisz Márton	„ 300.—
Dr. Klein Henrik	„ 130.—		

c) Hitközségek és Szentegyletek tagdíjai és adományai:

Barcsi I. H.	P 10.—	Kiskunfélegyházi I. H.	P 10.—
Budai I. H.	„ 300.—	Komáromi I. H.	„ 10.—
„ templ. ad.	„ 84.—	Komáromi Szentegylet	„ 50.—
Bonyhádi I. H.	„ 38.—	Mezőturi I. H.	„ 20.—
Békéscsabai I. H.	„ 20.—	Mohácsi Szentegylet	„ 15.—
Ceglédi I. H.	„ 10.—	Nagyváradai I. H.	„ 25.—
Csányi I. H.	„ 5.—	Orosházi I. H.	„ 75.25
Deák F. Imaegy.	„ 82.—	Pesti Izr. Hitk.	„ 699.60
Dombóvári Sztegy.	„ 20.—	„ templomi adomány	„ 1162.60
Érsekújvári I. H.		Pesti Szentegylet	„ 600.—
(templ. ad)	„ 40.28	Siklósi I. H.	„ 10.—
Érsekújvári Szentegylet	„ 10.—	„ Szentegylet	„ 10.—
Győri I. H.	„ 20.—	Szolnoki I. H.	„ 12.—
Hódmezővásárhelyi I. H.	„ 25.—	Szabadkai I. H.	„ 100.—
Ipolysági I. H.	„ 20.—	Ujkécskei I. H.	„ 37.50
Kisbéri I. H.	„ 11.—	Ujpesti Izr. H. (lásd az alapító tagdíjaknál)	
Kolozsvári I. H. (lásd az alapító tagdíjak között)		Ujpesti Szentegylet	„ 10.—

d) Zárószámadás az 1941–42. évről.

Bevétel:

Maradvány a mult évről	---	---	---	---	P	748.15
Alapítványok kamatai	---	---	---	---	”	125.72
A Budai Izr. Hitközség segélye	---	---	---	---	”	469.65
A Goldschmied-alapítvány kamatai	---	---	---	---	”	200.—
Pesti Izr. Hitközség	---	---	---	---	”	2500.—
Alapító tagok díjai	---	---	---	---	”	3545.—
Rendes tagdíjak	---	---	---	---	”	5707.—
Templomi és egyéb adományok	---	---	---	---	”	3232.87
						<hr/>
					P	16,528.39

Kiadás:

Egyetemi tandíj-segély	---	---	---	---	---	P	6667.—
Menza-segély	---	---	---	---	---	”	2236.69
Lakás- és egyéb segélyekre	---	---	---	---	---	”	2445.42
Jutalmakra	---	---	---	---	---	”	761.98
Tankönyvekre és gyógyszerekre	---	---	---	---	---	”	716.46
Internátusra	---	---	---	---	---	”	409.76
Irodai kiadásokra	---	---	---	---	---	”	733.28
							<hr/>
						Maradvány	2557.80
							<hr/>
						P	16,528.39

Budapest, 1942. évi június hó 30-án.

Hausbrunner Vilmos s. k. titkár-pénztáros.

A zárószámadást átvizsgáltuk és rendben találtuk.

Dr. Benoschofszky Imre s. k. *Dr. Láczer Dénes* s. k. *Dr. Vidor Pál* s. k.

XIII.

Internátus és menza. A növendékek segélyezése.

Intézetünk internátusa és a Tanítóképző Intézettel közös menzája a Freund József és neje-féle alapítványi házban (VIII., József-körút 27) van elhelyezve. Az internátus 8 nagyobb és 2 kisebb, valamint egy betegszobából áll, ahol a könnyebben megbetegedett tanulókat részesítettük ápolásban. A súlyosabb vagy fertőző betegségben szenvedő tanulókat a Pesti Izr. Hitk. kórházában ápolták rendszerint díjmentesen. E helyütt mondunk köszönetet a Pesti Izr. Hitk. elnökségének és előljáróságának, hogy kórházában szegény növendékeinket díjmentes ápolásban részesítette. Hálásan köszönjük *Fischer Kornél* ügyosztályvezető úrnak, hogy növendékeink kórházi ügyeit a legnagyobb előzékenységgel intézte. Ugyancsak hálánkat fejezzük ki a Pesti Izr. Hitk. jótékonyági ügyosztályának, amely *Galambos Jenő* főtanácsos úr vezetésével minden esetben szívesen állott növendékeink rendelkezésére. Több rászoruló tanuló jutott cipő és ruha adományhoz az ügyosztály révén.

Az internátusban 44 hallgató és tanuló nyert elhelyezést. A hallgatók ebédkosztot az Orsz. Magyar Izr. Közművelődési Egyesület menzáján kaptak mérsékelt áron.

Az internátus vezetője *dr. Löwinger Sámuel* mb. igazgató, a felügyeletben segédkeztek *dr. Gróssinger Sándor*, *Gottlieb László* és *Klein E. Elemér* hallgatók.

Szegénysorsú tanulóink az Intézet menzáján részben teljesen ingyen, részben pedig csekély hozzájárulás ellenében kaptak reggeli, ebéd és vacsora ellátást.

Hálás köszönetünket fejezzük ki a Tanítóképzővel közös menzánk felügyeletére alakult volt hölgybizottságnak, amely *dr. Szemere Samuné* ömértósága vezetésével működött. A bizottság tagjai voltak: *Bakonyi-Mezey Ilona*, *Balázs Dezsőné*, *Bein Jakabné*, *dr. Cseh Arnoldné*, *dr. Gelencsér Miksáné*, *Görög Margit*, *Grosz Lipótné*, *Gyulai Aladárné*, *Hausbrunner Vilmosné*, *dr. Kálmán Ödönné*, *dr. Kohlbach Bertalanné*, *Popper Gézőné*, *dr. Parczer Tivadarné*, *Schlésinger Rezsőné*, *Singer Árpádné*, *dr. Sós Ernőné* és *Steiner Ervinné* úrhölgyeknek. Kérjük, hogy tevékenységükkel továbbra is támogassák Intézetünket. Hála illeti meg *Ferenczi József* gyáros urat, aki a közös menzánknak 25 kilogramm gyümölcsöt, 10 kilogramm gombát és 10 kilogramm babot adományozott.

A készpénzbevételek és kiadások a következők voltak:

Bevételek:

A vezérlőbizottságtól menzasegély	---	---	---	P	3,500.—
A Pesti Chevra Kadisa menzasegélye	---	---	---	„	2,400.—
Az Országos Iroda	„	---	---	„	1,800.—
A Budai Izr. Hitközség	„	---	---	„	400.—
A tanulók hozzájárulása a menza kiadásokhoz	---	---	---	„	3,206.50
Az Écz Chájim egyesülettől segélyezésre	---	---	---	„	7,816.39
Összesen:	---	---	---	P	19,122.89

Kiadások:

Reggeli, ebéd és vacsora költségei	---	---	---	P	10,163.52
Pálya-, jutalomdíjra	---	---	---	„	179.—
Kisegítő munkaszolgálatot teljesítőknek (az „Écz Chájim“-tól)	---	---	---	„	4,204.62
Lakbér-, beteg- és egyéb segélyekre	---	---	---	„	3,432.77
Maradvány	---	---	---	„	1,142.98
				P	19,122.89

Itt mondunk köszönetet az Izr. Országos Iroda, a Pesti Izraelita Hitközség és a Pesti Izr. Hitk. Hadviseltek Bizottsága elnökségeinek, hogy a honvédségi kisegítő szolgálatra bevonult hallgatóink segélyezésére P 3000.—, azaz Háromezer pengőt adományoztak. Ez az összeg nem foglaltatik benne a fenti elszámolásban.

XIV.

E l s z á m o l á s

a templom bevételeiről és kiadásairól az 1942/43. iskolaévről.

Bevételek:

Maradvány az 1941/42. iskolaévről	P	8.56
Templomülések eladásából	„	3911.50
Templomi adományok	„	478.—
			Összesen:	P 4398.06

Bihari Andor	P	10.—
Bognár N.	„	10.—
Blum Ignác	„	20.—
Deutsch Lajos	„	10.—
Fleischmann Mór	„	10.—
Fried Sándor	„	50.—
Geiringer Miksa	„	20.—
Dr. Gelencsér Miksa	„	10.—
Glück Arnold	„	20.—
Gosztonyi Sándor	„	20.—
Grosz István	„	10.—
Dr. Grünwald Dezső	„	14.—
Dr. Kammer Vilmos	„	20.—
Klopfer Imre	„	20.—
Lajta Károly	„	20.—
Dr. Lajta Márkus	„	10.—
Landler József	„	20.—
Lazarevics István	„	10.—
Dr. Neumann József, Csorna	„	50.—
Dr. Raj Sándor	„	20.—
Scher Sándor	„	10.—
Wiener József	„	10.—
Kisebb adományok	„	84.—
			P	478.—

Kiadások:

Előimádkozók, szónokok és egyéb funkcionáriusok	P	3238.80
Intézeti, könyvtári célokra, munkaszolgálatos hallgatók segélyezésére	„	481.04
Istentiszteleti célokra, stb. (hatósági engedély, dologi kiadások, telefon)	„	608.07
Maradvány	„	70.15
			Összesen:	P 4398.06

Pótlás :

Dr. Reich Lajos, Intézetünk fogorvosa (VIII., József-körút 49) *dr. Klein Mór* iskolaorvos és egészségтанár helyetteseként az iskolaorvosi teendőkön kívül a IV. osztályban heti 1 órában az egészségtan tanítását is szíves volt elvállalni. Ugyancsak *dr. Reich Lajos* látta el — *dr. Klein Erzsébet* (V., Katona József-utca 33/b) együtt — az internátusi növendékek gyógykezelését. Önzetlen munkájukért őszinte hálánkat fejezzük ki.

TARTALOM.

	Oldal
vitéz nagybányai Horthy István	3
I. Halottaink	4
Dr. Guttmann Mihály	4
Dr. Hevesi Simon	5
Dr. Heller Bernát	7
Szántó Jenő	8
II. Iskolánk multja	8
III. Az 1942—43. tanév története	11
a) Az Intézet jogi helyzetében beállott változás	11
b) Az Intézet vezetésében beállott változás	16
c) Más fontosabb események	17
1. Megalakulás	17
2. Változások a tanári testületben	17
3. Valláserkölcsei nevelés	18
4. Hazafias nevelés	18
5. Vizsgák	19
6. Alapítványok, ösztöndíjak, jutalmak	20
7. Gyász és kegyelet	21
8. Iskolalátogatások	22
9. Új tanterv	22
10. Testnevelés	22
11. Egészségügy	22
12. Filmoktatás	23
13. Kirándulások	23
14. Végzett növendékeink elhelyezkedése	23
IV. Hatóságok	23
V. Tanári testület	26
VI. Ifjúsági egyesületek	31
VII. Teológiai előadások	32
VIII. Pályatételek	34
IX. A növendékek névsora	37
X. Statisztikák	40
XI. Könyvtár	43
XII. Az „Écz Chájim“ Segélyző Egyesület	44
XIII. Internátus és menza, A növendékek segélyezése	47
XIV. A templom elszámolása	49

